

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

● ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΗΓΕΤΗΣ (Γ.Β.Μ.)	1
● Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ (Βασ. Κ. Σταθάκη)	3
● ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΖΩΗΣ (Α.)	7
● ΕΝΑΣ ΥΠΟΥΛΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ (Ν. Π. Σοϊλεντάκη)	10
● ΣΤΑΥΡΟΣ ΙΩΑΝ. ΔΑΝΔΟΥΡΑΣ (Μ. Μηλίγκου)	15
● ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ: Ο ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ ΧΡΟΝΟΣ (Πανορμίτη)	16
● ΣΧΟΛΙΑ (Βασ. Κ. Σταθάκη)	17
● ΞΩΚΚΛΗΣΙΑ (ποίηση Ε. Νυστέρη)	21
● Η ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ (Αντώνη Γιαμβριῶ)	22
● ΔΕΥΤΕ ΙΔΩΜΕΝ ΠΙΣΤΟΙ (ποίηση Γ. Βερίτη)	25
● ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (Τομ. Ἐπικοινωνίας τῆς Χ.Ε.Ε.)	26
● ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ	30

ΕΤΟΣ 73οv

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010

ΑΡΙΘ. 707

ΕΥΡΩ 1,50

**Πρός τούς κ.κ. Συνδρομητάς
τῶν « Ἀκτίνων »**

Μέ τήν ἑναρξη τοῦ νέου ἔτους ὑπενθυμίζομε στούς φίλους συνεργάτας – συνδρομητάς μας, τήν ἀνάγκη νά ἀνανεώσουν ἐγκαίρως τή συνδρομή τους γιά τό ἔτος 2010.

Ἡ συνδρομή διά τό 2010 παραμένει ἡ ἴδια ἤτοι ΕΥΡΩ 15.

Παρακαλοῦμε διά τήν ἔγκαιρον καταβολήν τῆς συνδρομῆς ὥστε νά συνε-
χίζεται τακτικά καί ἀπρόσκοπτα ἡ κυκλοφορία τῶν « Ἀκτίνων ».

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΟΥΣ 2010

Ἑσωτερικοῦ: ΕΥΡΩ 15 - Κύπρου: ΕΥΡΩ 20 -

Ἐξωτερικοῦ γενικῶς: ΕΥΡΩ 30

Ἡ συνδρομή καταβάλλεται στά γραφεῖα μας, Ἀθηνῶν (Καρύτση 14), Θεσσαλονίκης (Ἀγίας Σοφίας 41). Ἡμπορεῖ ἐπίσης νά ἀποστέλλεται διά ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς εἰς τό Γραφεῖον μας τῶν Ἀθηνῶν (Καρύτση 14 - 105 61 Ἀθήνα).

Εἰδικῶς οἱ συνδρομηταί μας τῆς ἐπαρχίας ἡμποροῦν νά καταθέτουν τήν συνδρομή τους, ἔναντι κανονικῆς ἀποδείξεως πληρωμῆς, εἰς τοὺς ἐθελοντάς ἀντιπροσώπους ἢ συνεργάτας μας στίς πόλεις ὅπου ὑπάρχουν.

Οἱ συνδρομηταί μας τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡμποροῦν νά καταθέτουν τήν συνδρομή τους, εἰς τόν λογαριασμόν μέ μορφή I.B.A.N. γιά ἐμβάσματα τῆς Eurobank μέ ἀριθμό: GR 1102602010000940100366081, ἢ νά τήν ἀποστέλουν μέ τραπεζικὴ ἐπιταγή εἰς διαταγήν τῆς «Χριστιανικῆς Ἑνώσεως Ἀκτίνων».

AKTINES

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

Ἔτος 73ον

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2010

Ἀριθ. 707

ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΗΓΕΤΗΣ

Ἀληθινός ἡγέτης εἶναι ὁ γενναῖος, ἀλλά καί ταπεινός. Ὅσο κι ἂν δέν τίς ἔχουμε συνηθίσει τίς δύο αὐτές ἀρετές τή μιᾷ πλάι στήν ἄλλη, ὅμως εἶναι ἀχώριστες στούς πραγματικά μεγάλους. Ὁ ἀληθινά γενναῖος εἶναι καί ταπεινός. Διαθέτει τή γενναιότητα πού δέν ἐξαντλεῖται στή σωματική θωμή καί στίς ρισκοκίνδυνες περιπέτειες. Ἐχει ψυχική δύναμη μεγάλη καί ὄχι συνηθισμένη.

Αὐτές τίς δύο ἀρετές συναντᾶμε σ' ἓνα ἀρμονικό συνδυασμό στή σπάνια μορφή πού βρῖσκουμε στό μεταίχμιο τῆ Παλαιᾶς καί τῆς Καινῆς Διαθήκης, στόν Ἰωάννη τόν Προδρόμο. Βαθιά ταπεινός καί ἀληθινά γενναῖος. Τή γενναιότητά του δέν τήν ἔδειξε μονάχα στό τολμηρό καί ριζοσπαστικό του κήρυγμα. Οὔτε μόνο ὅταν ἀντιμετώπισε θαρραλέα τήν αὐθαιρεσία καί παρανομία τοῦ διεφθαρμένου ἄρχοντα καί τῆς πονηρῆς γυναίκας του. Ἦταν καθημερινό του βίωμα. Καί τή βλέπουμε νά ἀστράφτει σ' ὅλο τό μεγαλεῖο της, ὅταν χρειάστηκε νά ἀποσυρθῇ ἀπό τήν ἐνεργό δράση, γιά νά παραχωρήσῃ τή θέση

του στόν ἀξιότερό του, τόν ἀναμενόμενο Μεσσία. Παρά τίς ἐξαιρετικές τιμές πού δεχόταν ἀπό τά ἀφοσιωμένα σ' αὐτόν πλήθη, εἶχε βαθιά τή συναίσθηση πώς δέν ἦταν παρὰ «φωνή βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ» μέ ἀποκλειστικό σκοπό νά «ἐτοιμάσῃ τήν ὁδόν τοῦ Κυρίου». Δέν ἦταν τό φῶς πού φωτίζει «πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τόν κόσμον». Ἦταν ἓνα ταπεινό λυχνάρι, γιά νά δείχνῃ τόν δρόμο μέσα στήν ἀσέληνη νύχτα στούς κουρασμένους ὁδοιπόρους τῆς ζωῆς. Ἀπό τή στιγμή ὅμως πού ἔλαμψε στή γῆ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, ὁ Χριστός, τό λυχνάρι παρεχώρησε εὐχαρίστως τή θέση του στό ἀνέσπερο φῶς, στό «μέγα φῶς» πού εἶδε «ὁ λαός ὁ καθηήμενος ἐν σκότει».

Εὐκολη ὑπόθεση; Καθόλου. Μά δέν ἦταν αὐτονόητο; Μᾶς λέει ἡ κοινὴ λογική. Ναί, ἀλλά τά αὐτονόητα δέν εἶναι πάντα αὐτονόητα. Γιά τοὺς ἐγωποθεῖς τά αὐτονόητα γίνονται δυσνόητα καί ἀκατανόητα. Μόνο γιά τοὺς ἀληθινά ταπεινοὺς καί γενναίους τά αὐτονόητα εἶναι αὐτονόητα. Ὅπως συνέβη καί μέ

τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Πρόδρομο. Εἶχε τούς μαθητάς του. Εἶχε τά πλήθη πού τόν ἀκολουθοῦσαν. Ἔνας πολυδοκιμασμένος λαός πού ἔτρεχε κοντά του νά ξεκουρασθῇ ἀπό τίς δυσκολίες καί τό βάρος τῆς ἁμαρτίας. Ἡ ἀρετή του ἦταν μαγνήτης. Ἡ ταπείνωσή του τό ἴδιο ἐλκυστική. Αὐθόρμητος ὁ θαυμασμός ὄλων. Τί πιό φυσικό μιά τέτοια ἐπιτυχία νά ἐπηρεάσῃ ἕνα ἡγέτη; Καί μάλιστα ὅταν εἶναι πραγματική καί ὄχι παραπλανητική. Φυσικό γιά ἕνα κοινό ἡγέτη. Ὅχι ὅμως γιά τή μεγάλη πνευματική μορφή τοῦ Προδρόμου. Ὁ Πρόδρομος καί στίς πιό μεγάλες του ἐπιτυχίες δέν λησμόνησε οὔτε μιά στιγμή πώς ἦταν ὁ Πρόδρομος. Ἔργο του νά ἐτοιμάσῃ τήν ὁδό Κυρίου.

Δέν εἶναι καθόλου μικρό πράγμα νά σοῦ προσφέρωνται δόξες καί τιμές καί νά τίς ἀξίζεις καί σύ νά τίς ἀποκρούης. Καί νά τίς ἀποκρούς ὄχι σχηματικά, ἀλλά πραγματικά. Νά μή βρίσκουν θέση στή θωρακισμένη ἀπό βαθιά ταπείνωση ψυχή σου. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει ἀληθινή γενναιότητα. Μόλις ἀντιλαμβάνεται τί φρονεῖ ὁ λαός γι' αὐτόν καί ὅτι τοῦ ἀποδίδει μεσσιανικές ιδιότητες, κατηγορηματικά διαφεύδει τίς προσδοκίες τους. Μέ θαυμασμό σημειώνει γι' αὐτόν ὁ ἱερός Χρυσόστομος: *«Τοῦτο οἰκέτου εὐγνώμονος, μή μόνον*

μή ἀρπάζειν δόξαν δεσποτικήν, ἀλλά καί διακρούεσθαι διδομένην παρά τῶν πολλῶν». Νά τό χαρακτηριστικό γνώρισμα τοῦ ἀληθινοῦ διακόνου τοῦ Θεοῦ, ὄχι μόνο νά μήν ἀρπάξῃ καί νά μήν σφετίζεται τή δόξα πού ἀνήκει στόν Κύριο, ἀλλά καί ὅταν τοῦ προσφέρεται ἀπό τούς πολλούς νά τήν ἀποκρούῃ. Ἔτσι ὁ Ἰωάννης γίνεται ἕνα θαυμαστό ὑπόδειγμα ἀληθινοῦ ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου. Ὑπόδειγμα πνευματικοῦ ἡγέτη.

Ὁ ἀληθινός ἡγέτης δέν ἐργάζεται γιά τόν ἑαυτό του. Ἀποβλέπει μόνο στό καλό τῶν ἄλλων. Στίς ἐπιδιώξεις του εἶναι ἡ πρόοδος τῶν πολλῶν καί ὄχι ἡ δική του δόξα. Δέν θυσιάζει τούς ἄλλους γιά νά ἀνεβῇ αὐτός. Θυσιάζεται ὁ ἴδιος γιά νά ἀνεβοῦν οἱ ἄλλοι. Γι' αὐτό καί εἶναι ἐλεύθερος ἀπό τίς κολακεῖες καί τήν κούφια δόξα. Ἐλεύθερος ἀπό τούς ἐπαίνους καί τά χειροκροτήματα. Δέν δημιουργεῖ ὁπαδούς ἐφήμερους, προσκολλημένους στό ἄτομό του. Ἐλεύθερος ὁ ἴδιος μορφώνει ἐλεύθερους καί ὑπεύθυνους ἀνθρώπους. Τέτοια κατορθώματα εἶναι γιά τούς μεγάλους ἡγέτες, τούς γενναίους καί ταπεινούς, ὅπως ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος.

Γ.Β.Μ.

Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ

Α'

Ἡ λέξις πρόοδος ἔχει πολιτογραφηθεῖ στό καθημερινό λεξιλόγιο τῶν ἀνθρώπων μέ πολυσήμαντη ἔννοια: ὡς εὐχή (καλή πρόοδος), ὡς πολιτικό σύνθημα, ὡς ἐπιβεβαιουμένη ἱστορική πραγματικότητα, ὡς προσδοκία μέ τήν σημασία πού ἀποδίδουν στήν λεγομένη ἀειφόρο ἀνάπτυξη. Πρόοδος ὡς ἱστορικό γεγονός ὑπῆρξε ἀπό τήν ἐμφάνιση τῆς κοινωνίας, στήν ὁποία ζοῦσαν καί ζοῦν οἱ ἄνθρωποι. Ἀλλά ὁ ἄνθρωπος ἄργησε νά συνειδητοποιήσει τό γεγονός αὐτό. Ἡ ἰδέα τῆς προόδου ἦρθε πολὺ ἀργότερα. Στήν ἀρχαία Ἑλλάδα ἡ ἰδέα αὐτή ἦταν ἄγνωστη, γιατί στόν Ἑλληνα δέν εἶχε ὠριμάσει ἡ ἱστορική συνείδηση, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ προϋπόθεση τῆς ἰδέας τῆς προόδου. Οἱ Ἕλληνες εἶχαν κυκλική καί ὄχι γραμμική ἀντίληψη τῆς ἱστορίας, ὅτι δηλαδή ἡ ἱστορία διαγράφει μία ἱστορική κυκλική πορεία καί ἐπαναλαμβάνεται περιοδικά. Σέ τοῦτο συνετέλει τό γεγονός ὅτι οἱ ρυθμοί μεταβολῶν στά ἀνθρώπινα δρώμενα ἦσαν τότε πολὺ βραδεῖς. Ἡ στροφή πρὸς τήν ἱστορία σημειώθηκε μέ τήν παρουσία τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε ἱστορικό ὁρόσημο στήν πορεία τοῦ ἀνθρώπινου γένους ἐπὶ τῆς γῆς. Ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τόν Χριστιανισμό εἶναι συνυφασμένη μέ τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ γι' αὐτούς, τό ὁποῖο ἐκτυλίσσεται στοὺς αἰῶνες μέχρι τήν συντέλεια αὐτῶν.

Ἀλλά ἡ ἱστορική συνείδηση ἦταν ἀναγκαῖος, ἀλλά ὄχι ἐπαρκὴς ὅρος γιά

τήν γένεση τοῦ ἰδέας τῆς προόδου. Ἡ ἰδέα αὐτή συνελήφθη μόλις οἱ ἱστορικές συνθήκες τό ἐπέτρεψαν κατὰ τήν νεώτερη ἐποχή, μέ ἀφορμὴ τῆς νέας ἀνακαλύψεως καί τήν ἀνάπτυξη τῆς τεχνικῆς, ὅποτε ὁ ἄνθρωπος εἶχε τήν εὐκαιρία νά βλέπει τήν πρόοδο νά προχωρεῖ μέ τήν καταπληκτικὴ ἐκείνη ταχύτητα, πού σημειώνεται στήν σφαῖρα τῶν ἐφαρμοσμένων φυσικῶν ἐπιστημῶν. Ὡς τήν ἐποχὴ ἐκείνη (17ος αἰώνας) ἡ πρόοδος ἦταν τόσο βραδεῖα ὥστε δύσκολα μποροῦσε νά συλληφθεῖ στήν συνείδηση τοῦ ἀνθρώπου. Συνελήφθη ἀπὸ τοὺς διανοητὲς τῶν μέσων τοῦ 18ου αἰώνα ὑπὸ τήν ἐπίδραση τοῦ ἀγγλογαλλικοῦ ἐμπειρισμοῦ καί τοῦ λεγομένου διαφωτισμοῦ, θεμελιώνοντας ἔτσι μιὰ νέα ἐπιστήμη, τήν κοινωνιολογία.

Ἡ ἰδέα τῆς κυκλικῆς πορείας τῆς ἱστορίας ἀντικαθίσταται τώρα πρῶτα μέ τήν ἰδέα τῆς ἐλικοειδοῦς πορείας τῆς ἱστορίας, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ ἱστορία δέν ἐπανέρχεται στίς ἴδιες ἀλλὰ σέ παραπλήσιες καταστάσεις καί αὐτό καθιστᾷ δυνατὴ ἓνα εἶδος προόδου. Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου καί τῆς ἐξελέξις στόν τομέα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν γίνεται σαφὴς ἡ εὐθύγραμμη πορεία, πού ἀποτελεῖ καί τήν γνησίαν ἰδέα τῆς προόδου στόν αἰῶνα τοῦ Διαφωτισμοῦ. Ἡ ἀφορμὴ πού ἀποκάλυψε στήν συνείδηση τῶν διανοητῶν τοῦ 18ου αἰώνα τό πρόβλημα τῆς προόδου (δηλαδή ἡ ταχεία ἀνάπτυξη τῆς τεχνικῆς) θεωρήθηκε ὅτι ἀποτελεῖ καί τήν αἰτία, ἡ ὁποία κινεῖ τήν πρόοδο πρὸς ὅλους

τούς τομείς τοῦ πνεύματος καί τῆς ζωῆς, τῆς ἐπιστήμης, τῆς ἠθικῆς, τῆς αἰσθητικῆς. Τά πάντα ἀκολουθοῦν — κατὰ τίς ἀντιλήψεις τῶν διανοητῶν τοῦ διαφωτισμοῦ— μέ τήν ἀναγκαιότητα νόμου, μιά ἀνιούσα γραμμή πρὸς τό καλύτερο, ἀπό τήν ἄγνοια στήν γνώση, ἀπό τήν πλάνη στήν ἀλήθεια, ἀπό τό σκοτάδι στό φῶς ἀπό τήν δουλεία στήν ἐλευθερία. Ἡ ἰδέα αὕτη τῆς προόδου παρέσυρε τά πνεύματα σέ ὑπερβολές. Ἡ πρώτη ὑπερβολή εἶναι ὅτι ἡ ἰδέα αὕτη μεταβλήθηκε σέ ἰδεολογία «στήν ἰδεολογία τῆς προόδου, πού κυριάρχησε κυρίως στό γεωγραφικό τρίγωνο τοῦ διαφωτισμοῦ (Ἀγγλία, Γαλλία, Γερμανία) μέ τήν μορφή καινοφανῶν θεωριῶν γιά τήν πρόοδο, πού ἐπηρεάσαν σημαντικά τίς ἐξελίξεις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος.

Ἡ τεχνική πρόοδος ἡ ὁποία μέχρι τίς ἡμέρες μας εἶναι συνεχῶς αὐξουσα καί πασιφανῶς ὁρατή, ἐνῶ ἡ ἠθική πνευματική κατάσταση τῶν κοινωνιῶν τῶν ἀνθρώπων ἔχει τίς διακυμάνσεις τῆς σέ ἐποχές καταπτώσεων καί παρακμῆς καί σέ ἐποχές ἐξάρσεων ὁδήγησε ἕναν ἀπό τούς θεμελιωτές τῆς ἐπιστήμης τῆς κοινωνιολογίας τόν Alfred Weber νά διακρίνει τόν πολιτισμό σέ ἐξωτερικό «τεχνικό» (Zivilisation) καί σέ ἐσωτερικό πνευματικό πολιτισμό (Kultur). Ὁ τεχνικός πολιτισμός ἀντιστοιχεῖ κατὰ κανόνα σέ μία συλλογική δραστηριότητα τῶν ἀνθρώπων, πού διέπεται ἀπό τόν νόμο τῆς προόδου, διότι κάθε βῆμα τῆς λογικῆς αὐτῆς ἐνέργειας συνεπάγεται πρόοδο δηλαδή ἀνακάλυψη νέας ἀλήθειας καί ἄρση παλαιᾶς πλάνης. Ἡ δευτέρα σφαῖρα πού ὑπάρχει καθ' ὑπερβαση τοῦ λόγου καί ἀνάγεται στήν ἀτομική ψυχὴ δέν γνωρίζει πρόοδο, γιατί δέν ὑπάρχει

μέτρο γιά νά μετρήσει καί νά συγκρίνει, ὅτι, ὑπάρχει μόνον σέ σχέση μέ τόν ἑαυτό του. Ἄν ἀναφερθοῦμε γιά παράδειγμα στόν τομέα τῆς τέχνης κάθε τι πού σημειώνεται σέ αὐτήν τήν σφαῖρα εἶναι ἰσότιμο πρὸς ὅτι σημειώθηκε στό παρελθόν μέχρι τώρα, δέν εἶναι ἀνώτερο, οὔτε καταργεῖ ἐκεῖνο πού ἴσχυε μέχρι τώρα. Ἡ γλυπτική τῆς Ἀναγεννήσεως δέν κατήργησε τήν τέχνη τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος. Ὁ Ἀμιετ τοῦ Σαίξπηρ δέν σημείωσε βῆμα προόδου ἀπέναντι στόν Προμηθεά τοῦ Αἰσχύλου. Καί ὁ γοτθικός ναός δέν εἶναι ἀνώτερος τοῦ Παρθενώνα. Ἀντιθέτως ἡ χημεία τοῦ Lavoisier καί ἡ μηχανικὴ τοῦ Newton χωρὶς νά χάνουν τήν ἰσχὺ τους σέ ἕνα συγκεκριμένο κύκλο φυσικῶν φαινομένων, ἐμφανίζονται ἐν πολλοῖς ἀνεπαρκεῖς γιά τήν ἐρμηνεία ἄλλων φυσικῶν καταστάσεων οἱ ὁποῖες δέν εἶχαν διερευνηθεῖ κατὰ τήν ἐποχὴ ὅπου ζοῦσαν αὐτοὶ οἱ εἰσηγητές τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν.

Β'

Ἐπ' αὐτῶν ὑποστηρίζεται ὡς κάτι τό αὐταπόδεικτο σχεδόν ὅτι ἡ ἐποχὴ μας χαρακτηρίζεται ἀπὸ «ἐκθαμβωτικὴ πρόοδος» τῆς τεχνικῆς ὅπως καί τῆς ἐπιστήμης γενικώτερα, ἀλλὰ καί ἀπὸ θλιβερωτάτη καθυστέρηση τοῦ ἠθικοῦ παράγοντα. «Ἡ γνώμη ὅμως αὕτη εἶναι ριζικά ἐσφαλμένη. Τό σφάλμα τῆς ἐνυπάρχει στήν σύγκριση τῶν ἀσυγκρίτων. Ἡ τεχνικὴ δηλαδή, ἀπὸ τήν φύση τῆς εἶναι δεκτικὴ γιά πρόοδο καί ὡς τόν βαθμὸ τῆς ἀποτελεσματικότητος καί ὡς πρὸς τόν βαθμὸ τῆς προσπάθειας. Ἀντίθετα ἡ ἠθικὴ στήν κυρία φάση τῆς δέν ἐπιδέχεται πρόοδο ἀλλὰ οὔτε τήν χρειάζεται. Τά ὕπατα ἠθικά αἰτήματα, πού καθορίζουν καί τόν ἀτομικόν ἠθι-

κόν λογισμό είναι ακατάλυτα καθ' εαυτά και άλλωστε αρκετά πάντοτε για να ποδηγετήσουν τις ανθρώπινες συνειδήσεις. Όποιες νέες καταστάσεις, έστω ανήκουστες και εάν προκύψουν ο άνθρωπος από αυτά μόνον προσανατολίζεται για την αντιμετώπιση των αντιστοίχων προβλημάτων. Και σέ περιστάσεις οικονομικής ευμάρειας ή άλλης ευτυχίας και σέ περιστάσεις δεινής ένδειας ή άλλης δυσπραγίας δέν παύουν να ισχύουν τά ήθικά αυτά αίτήματα. "Ο,τι άπλως παραλλάσει κατ' έπηρεασμόν από τις βασικές αυτές περιστάσεις είναι ο βαθμός της προθυμίας για συμμόρφωση προς τά ήθικά αίτήματα, κάτι σχετικό προς την ανθρώπινη αδυναμία και όχι προς την ουσίαν της ήθικης⁽¹⁾.

Γ'

«Αυτά ως διαπιστώσεις μιās πραγματικότητας πού δικαιώνει τό λεχθέν από τόν 'Ηράκλειτο ότι: «τά πάντα ρεῖ». Για την αξιολόγηση αυτής της αδιάκοπης ροής των ανθρώπινων πραγμάτων απαιτούνται όρισμένα κριτήρια. 'Αλλά τά κριτήρια αυτά του καλού και του κακού, της αξίας και της άπαξίας, του άνωτέρου και του κατωτέρου δέν δίδονται από την ροή των ανθρώπινων πραγμάτων, αλλά στην ροή των ανθρώπινων πραγμάτων, όπως ή κατεύθυνση του πλοίου δέν δίδεται από την πλώρα, αλλά στην πλώρα του πλοίου. Τά κριτήρια δέν τά παίρνουμε από τό «αεί ρέον», τά παίρνουμε από την αιώνιότητα. Δέν μās τά δίνει ή φύση, μās τά δίνει τό υπερφυσικό. Και αυτό τό υ-

περφυσικό τό έχει στην διάθεσή του ο Χριστιανός»⁽²⁾.

»Από τις σκέψεις πού εκθέσαμε ως τώρα τις ιδούμε μέσα στην 'Ιστορία θά διαπιστώσουμε ότι σέ όλη την ιστορία εφαρμόζεται τοῦτο: 'Η πρόοδος είναι συνισταμένη δύο δυνάμεων, της αδιάκοπης φυσικής ροής από τή μιά μεριά και από την άλλη μεριά της ανθρώπινης ενέργειας προς τό άνώτερο. 'Η ροή υπάρχει πάντοτε. Δέν υπάρχει σελίδα της ανθρώπινης 'Ιστορίας, πού να μοιάζει έντελως μέ την προηγούμενη: «τόν αυτόν ποταμόν δίς οὐκ έμβαίης». Τό κατά πόσον αυτή ή ροή άποτελεί πρόοδο εξαρτάται από τό κατά πόσον υπάρχει ένσυνείδητη ανθρώπινη προσπάθεια προς τό καλύτερο»⁽³⁾. 'Η ανθρώπινη ιστορία γράφεται από την άναγκαιότητα και την έλευθερία. 'Η πρώτη είναι συνεπακόλουθο των φυσικών νόμων στους όποιους υπόκειται και ο άνθρωπος. 'Η δεύτερη παράγει έργο τό όποιο είναι προϊόν αυτής της έλευθερίας, της όποιας ή χρήση της από τόν άνθρωπο είναι πολλές φορές αυθαίρετη»^(3α).

Δ'

"Υστερα από αυτό τίθεται τό έρώτημα: συνδυάζεται ή ιδέα (και ή πρακτική της εφαρμογή) της προόδου προς την χριστιανική πίστη; Στόν διχασμό μεταξύ συντηρητικής ή προοδευτικής αντιμετώπισης της ζωής, ή θέση της Πίστεως αυτής πού τοποθετείται; Σέ άπάντηση στά έρωτήματα αυτά ο 'Αλέξ. Τοιριντάνης υποστηρίζει ότι: «ο Χριστιανισμός

(1) Κ. Ι. Δεσποτόπουλου: «Φιλοσοφία και διλεκτική». Έκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1940 σελ. 27.

(2) Π. Μελίτης: «Χριστιανισμός και πρόοδος». «Ακτίνες», 1948 σελ. 307.

(3) (3α) Αύτόθι σελ. 307.

σάν κοινωνικό φαινόμενο είναι στην ουσία του προοδευτικός».

«Ο ζωντανός Χριστιανισμός είναι ακόμῃ αντίθετος πρὸς τὴν στατική ὀνειροπόληση, πού ἀποτελεῖ τὴν βάση στά διάφορα συστήματα, ὅσα θέλουν νά ἐπιβάλουν ἓνα νέο καθεστῶς. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι ὑπάρχει συντηρητική πλευρά καί γιά τὸ μέλλον. Ὑπάρχει καί ἡ μελλοντική συντηρητική γραμμή. Ὅλοι οἱ ἐπαναστάτες εἶναι πέρα γιά πέρα συντηρητικοί καί ὅλα τὰ διάφορα ἐπαναστατικά συστήματα εἶναι συντηρητικά γιά τὸ μέλλον. Ὅλα αὐτά τὰ συστήματα ζητοῦν νά ἐπιβάλλουν ἓνα καθεστῶς καί ὕστερα ἀπὸ αὐτό ὅλοι θά πρέπει νά εἶναι ἱκανοποιημένοι· τὸ «μὴ κίνει τὰ κακῶς κείμενα» θά γίνουν δόγμα γιά τὸ καθεστῶς, τὸ ὁποῖο θά ἐγκαθιδρυθεῖ μέ τὴν ἐπανάσταση. Αὐτὸ τὸ γεγονός τὸ ἐξήσαμε στά χρόνια τῆς ἐπιβολῆς καί ἐφαρμογῆς τῶν μαρξιστικῶν καθεστώτων στίς χώρες τοῦ λεγομένου Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ.

Ἀντίθετη πρὸς αὐτὸ εἶναι ἡ κινητική ἀντίληψη, πού θέλει τὴν ἀδιάκοπη φορὰ πρὸς τὴν τελειότητα. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀντίληψη, ἡ σύμφωνη μέ τὴν χριστιανική θεώρηση τῆς ζωῆς. Αὐτὸ φαίνεται ἰδίως στὴν ἀτομική ζωὴ τοῦ χριστιανοῦ ἀγωνιστοῦ τοῦ καλοῦ ἀγῶνα. Ὅσο προχωρεῖ ὁ Χριστιανός, τόσο ἀγωνίζεται περισσότερο καί οὔτε ὑπάρχει στή ζωὴ αὐτὴ στιγμή πού νά μπορεῖ νά νομίσει ὁ χριστιανός ὅτι ἔφθασε στό «ἄκρον ἄωτον» τῆς τελειότητος καί δέν χρειάζεται καλυτέρευση, πρόοδον πρὸς τὸ καλὸ, ἀγῶνα. Τὸ ἀντίθετο ἀκριβῶς συμβαίνει. Νά, γιατί τὰ μεγάλα ἀναστήματα τῆς χριστιανωσύνης ἐνοιωθὰν τὸν ἑαυτὸ τους ἀμαρτωλὸ, ὅσο προχωροῦσαν πρὸς τὴν τελειότητα, ὅπως ὁ ὀρειβάτης, πού νοιώθει τοῦ οὐρανοῦ τὸ

ὕψος τόσο περισσότερο, ὅσο τὸ βλέπει ἀπὸ ὑψηλότερες κορυφές, ὅπως ὁ σοφὸς ἐπιστήμων πού νοιώθει τὴν ἀνθρώπινη ἄγνοια, τόσο περισσότερο ὅσο προχωρεῖ στὴν ἐρευνά του⁽⁴⁾.

»Αὐτὰ πού ἰσχύουν γιά τὴν ἀτομική ἐσωτερική ζωὴ τοῦ πιστοῦ ἰσχύουν καί γιά τὸ κοινωνικό πολιτισμικὸ ἔργο τῶν χριστιανῶν. Αὐτὴ ἡ κατεύθυνση πρὸς ἓνα σωστὸ προσανατολισμὸ, ἡ ἀδιάκοπη κίνηση καί φορὰ καί πρόοδος πρὸς τὴν τελειότητα θά εἶναι τὸ γνώρισμα τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ καί ὄχι τάχα ἡ στατική ἐξασφάλιση τῆς τελειότητος ἀπὸ τὴν μιὰ στιγμή στὴν ἄλλη. Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ὁ Χριστιανισμός πού δέν εἶναι «συντήρηση», δέν εἶναι καί μοντερνισμός. Ὁ μοντερνισμός στηρίζεται στὴν ἀφελὴ πρόταση, τὴν ἀκριτὴ ἐκείνη πρόταση ἡ ὁποία ἀναμειγνύει τὸ χρονικὰ νεώτερο μέ τὸ ἀξιολογικὰ καλύτερο.

Ἡ ἀντίληψη αὐτὴ οὔτε εἶναι a priori σωστή, οὔτε ἀπὸ τὴν ἐμπειρία συνάγεται. Πολλὰ μεταρρυθμιστικὰ κινήματα ἔχουν διαγράψει τὴν τροχιά τους στὴν ἀνθρώπινη ἱστορία, εἴτε μέ γενικώτερον, εἴτε μέ εἰδικώτερον σκοπὸς. «Ἡ καλλιτέρευση πού ἐπιποθεῖ ἡ ἀνθρωπότητα δέν εἶναι ζήτημα κάποιας μεταρρυθμίσεως, ἀλλὰ ζήτημα καθολικῆς προόδου. Μεμονωμένη πρόοδος δέν εἶναι δυνατή, καί μεμονωμένες μεταρρυθμίσεις οὔτε ἀποτέλεσμα φέρουν, ἀλλὰ οὔτε καί μπορεῖ νά γίνουν. Μόνον μέσα στά πλαίσια τῆς καθολικῆς προόδου, στό ἔργο ἐνός χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ ἔχουν νόημα τέτοιες προσπάθειες»⁽⁵⁾.

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

(4) Αὐτόθι σελ. 353.

(5) Αὐτόθι σελ. 357.

ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

Στό ἄρθρο αὐτό θά ἀναφερθοῦμε στήν πορεία τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς, ἥ, ἀλλοιῶς, τῆς προσωπικῆς ζωῆς.

Ἡ ἐσωτερική ζωή εἶναι γιά τόν πνευματικό ὀργανισμό ὅ,τι ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος γιά τό βιολογικό ὀργανισμό. Ὅπως αὐτή ἡ τελευταία τροφοδοτεῖ τόν ὀργανισμό μέ στοιχεῖα ἀπαραίτητα (οὐσίες θρεπτικές, λευκώματα, βιταμίνες, ἄνοσιογόνες οὐσίες) ἐνῶ, ἀπό τό ἄλλο μέρος, ἀποτρέπει τή σήψη καί τήν ἀτροφία, ἔτσι καί ἡ ἐσωτερική ζωή προσφέρει καί κάνει νά κυκλοφοροῦν στόν πνευματικό ὀργανισμό τά ζωτικά στοιχεῖα πού εἶναι ἀπαραίτητα γιά νά τρέφεται καί νά μὴν ἀτropheῖ.

Μιλᾶμε γιά πορεία, γιατί ἀσφαλῶς ἡ ἐσωτερική ζωή δέν εἶναι νοητή σάν κάτι τό στατικό. Εἶναι ὁ δρόμος ἀπό τό ὄν πρὸς τό δέον, ἀπ' ἐκεῖνο πού εἶναι ὁ ἄνθρωπος αὐτὴ τῇ στιγμῇ σ' αὐτό πού μπορεῖ καί πρέπει νά γίνει, ἀπό ἕναν μικρότερο κύκλο, πού εἶναι τό ὄν, σ' ἕναν εὐρύτερο πού εἶναι τό δέον, ἀπό τό ἐγώ στόν ἀληθινὸ ἑαυτό μας, στό πρόσωπο.

Ἡ προσωπική ζωή προϋποθέτει διάλογο καθημερινό μέ τόν ἑαυτό μας. Τῇ στιγμῇ πού ὁ ἄνθρωπος θά σταθῇ καί θά μιλήσῃ μέ τόν ἑαυτό του, θά σκεφθῇ, θά βρῇ τό λάθος του, θά κἀνῃ μία χειρονομία συγγνώμης, θ' ἀναθεωρήσῃ τὴ στάση του, θ' ἀλλάξῃ πορεία... ὅλ' αὐτὰ εἶναι βιώματα πρὸς τὴν προσωπικότητα.

Προχωρώντας περισσότερο θά σκεφθῇ ὁ ἄνθρωπος πῶς θά ἤθελε νά ἐξελιχθῇ,

ἡ ζωή ἐκείνων γιά τοὺς ὁποίους εἶναι υπεύθυνος, στήν οἰκογένεια, στή δουλειά του, ἡ ζωή τῆς κοινότητας, τῆς πατρίδος του, γιατί ὄχι, τοῦ κόσμου, καί πῶς θά μπορούσε, ν' ἀναλάβῃ κάτι γιά νά βοηθήσῃ.

Ἡ ἀναδρομὴ σέ ὅσα ὁ ἄνθρωπος ἔχει κάνει ὥς τώρα καί ἡ πρόβλεψη γιά τὴν καινούργια στιγμή, γιά τόν καινούργιο χρόνο, γιά τό μέλλον, εἶναι προϋποθέσεις τῆς προσωπικῆς ζωῆς.

Κάθε στιγμή ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκεται μπροστά σέ μία **ἐκλογή**. Συνήθως, πρέπει νά παραιτηθῇ ἀπὸ τό ἕνα γιά νά κερδίσῃ τό ἄλλο, πρέπει νά παλαίψῃ μέ κάτι γιά νά ἀποκτήσῃ κάτι ἄλλο.

Μία ἐκλογή εἶναι ἀνάγκη νά κἀνῃ συνεχῶς ὁ ἄνθρωπος, συνδεδεμένη μέ τὴ συνείδησή του. Μία ἐλεύθερη καί εἰλικρινὴ ἐκλογή.

Καί μέ τό τελευταῖο κύτταρο τῆς υπάρξεως πρέπει νά γίνεται ἡ ἐκλογή. Χωρὶς αὐτὴ τὴν προϋπόθεση ἡ ἐσωτερικὴ ζωή εἶναι ψεύτικη.

Χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς εἶναι νά προσθέτῃ διαρκῶς καινούργια στοιχεῖα καί νά προχωρῇ ἀπὸ μικρότερους σέ διαρκῶς εὐρύτερους κύκλους.

Ἡ συνάντηση μέ τόν ἄλλο, μέ τοὺς ἄλλους, ὀδηγεῖ σέ εὐρύτερους κύκλους. Ποιό διάλογο θά κἀνῃ τό ἄτομο μόνο μέ τόν ἑαυτόν του; Τό ἐγώ μόνο δέν μπορεῖ ν' ἀποτελῇ βάση τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς. Πρέπει νά υπερνικηθῇ.

Ένας νέος πού δέν ἔκανε ποτέ κάτι γιά ἕνα μέλος τῆς οἰκογενείας του, γιά κάποιον ἄλλο, καί συνεχίζει νά μένη κολλημένος στό ἐγώ τό δικό του, μοιάζει μ' ἕνα στρείδι κλεισμένο στό κέλυφός του, ἄν καί τό ζωντανό στρείδι διασπᾶ κάποτε τό κέλυφος.

Ὁ ἐγωκεντρικός ἄνθρωπος δέν εἶναι δυνατόν ποτέ νά συνεννοηθῇ μέ τούς ἄλλους, ἔχει κάνει βασιλεῖα τό δικό του ἐγώ, καί τούς ἄλλους τούς θέλει καί τούς συναντᾷ μόνον ἐφ' ὅσον ἐξυπηρετοῦν τό ἐγώ του. Ἔχει μία δραστηριότητα, πού ἐγγίζει τήν κατάσταση διαταραχῆς. Δέν μπορεῖ κανεῖς νά συνεννοηθῇ μαζί του, χρησιμοποιεῖ γλώσσα πού δέν μπορεῖ κανεῖς νά καταλάβῃ, παρεξηγεῖ εὐκόλα, λέει πράγματα πού παρερμηνεύουν τήν πραγματικότητα. Ὁ ἐγωκεντρισμός ὁδηγεῖ ἀκόμη καί σέ διαταραχή τῆς ψυχικῆς ζωῆς.

Ἡ προσωπική ζωή εἶναι ἐσωτερική ζωή. Σιωπηρά, ὄχι θορυβώδης. Δέν εἶναι ὅμως πάντοτε κάθε ἐσωτερύκευση ὑγιής προσωπική ζωή.

Κάναμε κάποτε τό λάθος νά νομίζουμε ὅτι ἡ ἐσωστρέφεια εἶναι καί ἐσωτερύκευση καί ἐσωτερική ζωή. Δέν εἶναι ἔτσι. Ὑπάρχει ἡ ἀκραία ἐσωστρέφεια τοῦ ψυχασθενοῦς. Ὑπάρχει ἡ ἐσωστρέφεια τοῦ ἀνθρώπου πού ἀπομονώνεται καί μηρυκάζει. Ἡ ἐσωστρέφεια τοῦ ἀνθρώπου πού θέλει πάντοτε νά μένη μόνος στίς δύσκολες στιγμές καί ἐμπιστεύεται μόνον στόν ἑαυτόν του. Ποίος ἐγγυᾶται ὅτι μ' αὐτή τή μοναξιά σκέπτεται σωστά;

Προσωπική ζωή σημαίνει νά φέρω τά πάντα στό φῶς. «Τά γάρ κρυφῇ γενόμενα αἰσχροῦν ἔστι καί λέγειν», διαβάξομε στήν Ἀγία Γραφή. Καί ἄλλοῦ: «Διό ἔγειρε ὁ καθεύδων καί ἀνάστα ἐκ νεκρῶν καί ἐπίφραση σέ ὁ Χριστός». Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός θά φανῇ μπροστά σου.

Θά γίνη κάτι ἐξαιρετικό γιά τήν προσωπική σου ζωή.

Ἡ σωματική ζωή τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἕνα γεγονός πού τό χαίρεται κάθε φυσιολογικός ἄνθρωπος. Ἄν ὅμως αὐτό τό σκέλος μένῃ μόνον του, ὁ ἄνθρωπος σάν σύνολο φθείρεται. Ἡ παρακολούθηση τοῦ ἄλλου στύλου τοῦ οἰκοδομήματος, πού εἶναι σπουδαῖος, εἶναι κάτι πού ἐπιβάλλεται νά τό προσέξωμε. Ἡ προσωπική ζωή εἶναι ἐκείνη πού στέφεται σ' αὐτόν τό στύλο τοῦ ἀνθρωπίνου οἰκοδομήματος.

Δέν εἶναι εὐκόλη ἡ προσωπική ζωή, εἶναι ὅμως σπουδαῖο, διότι δίνει στόν ἄνθρωπο τήν ἐπίγνωση πού μέ κανέναν ἄλλο τρόπο δέν μπορεῖ ν' ἀποκτήσῃ. Τί ζητῶ; Γιατί ἔχω αὐτό τό κενό μέσα μου; Εἶναι κάτι πού συνεχῶς θ' ἀναρωτιέται ὁ ἄνθρωπος. Τό κενό δέν μπορεῖ νά μένῃ. Ἄν ἡ φύση τό μισεῖ, ἡ ζωή τοῦ ἀνθρώπου δέν συμβιβάζεται καθόλου μ' αὐτό.

Ἄν παρακολουθοῦμε τήν προσωπική ζωή εἶναι γιατί ἐνδιαφέρει ἅμεσα. Μ' αὐτό τό περιεχόμενο θά ζήσῃ ὁ ἄνθρωπος, μ' αὐτό θά κρούσῃ τήν πύλη τῆς αἰωνιότητος.

Μοιάζει σάν νά ξυπνήσῃ στή ζωή ὁ ἄνθρωπος ὅταν ἀρχίζει ν' ἀντιλαμβάνεται τήν ἀνάγκη τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς. Μοιάζει μέ τό μικρό παιδί πού κάποια στιγμή τῆς ζωῆς του ἀρχίζει νά κάθεται καί νά στρέφῃ τό κεφάλι καί τό βλέμμα πρός πρόσωπα, πρῶτα πρός τή μητέρα του, καί ἀντικρῶν τό βλέμμα τῆς μητέρας του. Τώρα ἀρχίζει γι' αὐτό μία σχέση προσωπική.

Ὁ Baruk, ὁ μεγάλος δάσκαλος τῆς ψυχιατρικῆς στό Παρίσι: Εἶναι μεγάλες οἱ στιγμές ὅταν ὁ ἄνθρωπος σέ διάφορες περιόδους τῆς ζωῆς του συναντᾷ μερικούς κρίσιμους σταθμούς κατά τούς ὁ-

ποίους θά στρέψη τήν προσοχή του ἤ στο σωστό καί στο καλό ἤ στην ψευτιά καί τή δολιότητα.

Τό ξύπνημα αὐτό εἶναι μία καινούργια εἰκόνα πού σχηματίζει ὁ ἄνθρωπος.

Δέν μπορεῖ, συνεχίζει, ὁ Baruk, νά κάνει τίποτε ὁ ἄνθρωπος, ἂν αὐτή ἡ στροφή δέν γίνη ἐπιτυχῶς. Μ' αὐτή τήν προσωπική ζωή ὁ ἄνθρωπος θά γίνη κάτι.

Ὁ ἄνθρωπος πού ἀνακαλύπτει τήν προσωπική ζωή θά ἔχῃ περιεχόμενο πού τοῦ δίδει ὑπόσταση. Θά ξαναγεννηθῇ σ' ἕναν καινούργιο ὄργανισμό. Θά εἶναι δικό του περιεχόμενο, ἡ ἐκλογή εἶναι δική του, τό διάλεξε ὁ ἴδιος, εἶναι ὁ μισθός του. Ὁ μυθολογικός μας ἥρωας Ἡρακλῆς πέρασε ἀπ' αὐτό τό δίλημμα.

Ποιόν δρόμον θ' ἀκολουθήσῃ; Τόν φωτεινό, τῆς ἀληθείας, ἢ τόν ἄλλο, πού εἶναι ἡ σκιά τοῦ προηγούμενου, ἡ νύχτα, τό σκοτάδι;

Ἡ ἐκλογή τοῦ Ἡρακλῆ δέν εἶναι μικρό πρᾶγμα, οὔτε μῦθος. Εἶναι βασική στήν ἀνθρώπινη ζωή.

Οἱ εὐαγγελικές περικοπές προσφέρουν πολλά παραδείγματα προσωπικῆς ζωῆς. Ἦταν ἕνας πλούσιος μέ θησαυρούς πολλούς. Οἱ ἀποθηκῆς του γέμιζαν. Ἐκτίσσε νέες, ἡ ψυχὴ του εὐφραινόταν μέ τά τόσα ἀγαθά. Κάποτε ἡ ἀπάντηση ἦλθε ἀπό τόν Δημιουργό τῆς Ζωῆς. «Αὐτή τή νύκτα θά πάρω τήν ψυχὴ σου...». Ἄν ὁ πλούσιος τῆς παραβολῆς, ἀντί τοῦ φάγε, πῖε καί εὐφραίνου, ξεκινούσε γιά κάτι ἄλλο, γιά μιά προσωπική ζωή, δέν θά εἶχε αὐτό τό τραγικό τέλος.

Πρὶν ἀπό χρόνια ἔγινε ἕνα τρομερό ναυάγιο στο πλοῖο τῆς γραμμῆς ἀπό τήν Κρήτη στόν Πειραιᾶ. Ἀνάμεσα στά θύματα ἦταν καί μία νέα πού μόλις εἶχε πάρει τό πτυχίό της. Ἦταν γενναία

κοπέλα καί ἤξερε θαυμάσιο κολύμπι. Ἀπεδόθη στόν ἀγῶνα καί, ἐνῶ οἱ ἄλλοι σκέπτονταν νά σώσῃ καθένας τόν ἑαυτόν του, ἐκείνη ἔσωσε πολλά παιδάκια. Ἐκείνη τήν ὥρα θά σκέφτηκε: «Νά ἡ δική σου ὥρα νά κάνῃς κάτι».

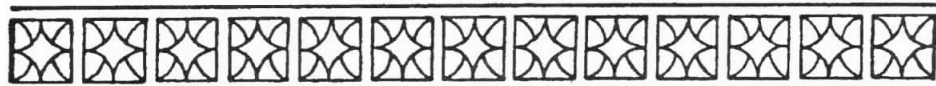
Σέ κάποια περίοδο τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐρχεται ἡ δική του ὥρα. Ἡ ἐκμετάλλευση αὐτῆς τῆς ὥρας εἶναι ἀπό τά ἰσχυρότερα σημεῖα τῆς προσωπικῆς ζωῆς.

Ἐνα ὥραϊο περιστατικό ἀναφέρει ὁ Holzner στο βιβλίο του «Παῦλος». Τά πρῶτα χρόνια τοῦ Χριστιανισμοῦ, στήν Ἀντιόχεια, ζοῦσαν πολλοί προσήλυτοι Ἕλληνες καί ἐλληνίζοντες, μορφωμένοι ἄνθρωποι πού ἐφέροντο ἐλληνικά. Ἀρχισαν μέ τή σοφία τήν ἐλληνική νά προσέχουν τή νέα θρησκεία, βρέθηκε ἐκεῖ ὁ Κύπριος Βαρνάβας, ἀνὴρ, συνेतὸς καί δίκαιος, ἀναφέρεται στίς Πράξεις, ὁ ὁποῖος διέκρινε ὅτι ἐδῶ ὑπάρχει πολλή δουλειά. Σκέφθηκε ὅτι αὐτός δέν ἐπαρκοῦσε, πῆγε καί βρῆκε στή γενέτειρά του τήν Ταρσό, τόν Ἀπόστολο Παῦλο, ὁ ὁποῖος ἔμεινε ἀδρανῆς γιατί οἱ ἄλλοι μαθηταί στήν ἀρχὴ τόν ἐβλεπαν μέ καχυποψία. Τόν ἐπεισε νά ἔλθῃ στήν Ἀντιόχεια καί νά ἐργασθῇ. Βλέπομε μ' αὐτή τήν ἐνέργεια τήν κίνηση τοῦ Βαρνάβα ὁ ὁποῖος ἔφερε τόν Παῦλο ἀδιαφορῶντας ἂν ὁ ἴδιος ἐταπεινώνετο.

Εἶναι οἱ στιγμές τῆς ἀναμονῆς, τῆς συγγνώμης, τῆς μετάνοιας, τῆς προσευχῆς... Εἶναι ὅλα ὅσα μαρτυροῦν μέσα μας γιά τήν ἀναζήτηση καί τή νοσταλγία τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

Ἡ προσωπική ζωή εἶναι κάτι δικό μας, ἐντελῶς δικό μας, πού ἀποκτᾶται μέ δικό μας κόπο, δική μας θέληση, εἶναι ὁ μισθός μας. Καί γι' αὐτό, εἶναι κάτι πού ἱκανοποιεῖ, εἶναι ἀνεκτίμητη.

A.

ΕΝΑΣ ΥΠΟΥΛΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

1. Ἡ Θράκη, ὡς γεωγραφικός ὅρος περιλαμβάνει τή σημερινή Νότια Βουλγαρία, (τὴν ἄλλοτε Ἀνατολική Ρουμελία 35.000 τ. χλμ.), τὴν Ἀνατολική Θράκη (34.615 τ. χλμ.) ποὺ ἀνήκει στὴν Τουρκία καὶ κάθε μία ἔχει ἔκταση μιάμισυ φορὰ τὴν Πελοπόννησο (21.643 τ. χλμ.) καὶ τὴ Δυτική Θράκη (8.580 τ. χλμ.) ποὺ ἀνήκει στὴν Ἑλλάδα καὶ ἔχει ἔκταση περίπου ὅσο ἡ Κρήτη (8.300 τ. χλμ.).

Μέ τὴ λήξη τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, ἡ Δυτική Θράκη περιήλθε στὴ Βουλγαρία δυνάμει τῆς Ἑλληνοβουλγαρικῆς Συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου (28.7/10.8.1913) τῆς Τουρκοβουλγαρικῆς Συνθήκης τῆς Κωνσταντινουπόλεως (17 Σεπτ. 1913) καὶ τῆς Τουρκοβουλγαρικῆς Συμβάσεως τῆς Σόφιας (1915)⁽¹⁾. Τό τέλος τοῦ Α΄ Παγκοσμίου πολέμου βρῆκε τὴν Βουλγαρία στὸ πλευρό τῶν ἡττημένων καὶ μέ τὴ Συνθήκη Εἰρήνης τοῦ Νεϊγύ (14/27.11.1919), ποὺ κυρώθηκε μέ τὸν Ν. 2433/23.7.1920, ἡ Δυτική Θράκη περιήλθε ἀπὸ τὴ Βουλγαρία στὴν Ἑλλάδα.

2. Ἡ Τουρκία δέν ἀνέχθηκε τὴν ἀπώλεια τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐδαφῶν τῆς ἄλλοτε Ὄθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Γι' αὐτό, μετὰ τὴν Μικρασιατικὴ κατα-

στροφή τὸ 1922, στὴ Λωζάννη ὁ ἐκπρόσωπος τῆς νικήτριας Τουρκίας Ἴσμέτ πασάς Ἴνονου ζήτησε τὴν ἐπάνοδο στὰ σύνορα τοῦ 1913 καὶ δημοψήφισμα γιὰ τὴ Δυτικὴ Θράκη. Ὡς ἐπιχείρημα ἐπικαλέσθηκε ὅτι ἡ Τουρκοβουλγαρικὴ Σύμβαση τῆς Σόφιας τοῦ 1915 δέν εἶχε ἐπικυρωθεῖ ἀπὸ τὸν Σουλτάνο. Ἐπὶ πλέον ζήτησε τὴ Σαμοθράκη πρὸς ἐξασφάλιση τῶν Στενῶν τοῦ Ἑλλησπόντου.

Ὁ Ἴνονου ἀκολουθοῦσε τὴν διακήρυξη τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβολαίου τοῦ Κεμάλ, τὸ 1920, στὴ Σεβάστεια: «Σκοπὸς μας εἶναι ἡ Δυτικὴ Θράκη νὰ παραμείνει στὰ τουρκικὰ χέρια ὡς ἐνιαῖο σύνολο καὶ σέ κατάλληλο χρόνο καὶ εὐκαιρία νὰ ἐνωθεῖ μέ τὴν Μητέρα πατρίδα. Ἐμεῖς δέν μπορούμε νὰ δεχθοῦμε τὴν ἀπαλλοτρίωση τοῦ Τουρκικοῦ αὐτοῦ τμήματος. Οἱ ἀδελφοί μας τῆς Δυτικῆς Θράκης σέ πρῶτο βῆμα πρέπει νὰ ἀγωνισθοῦν γιὰ νὰ κερδίσουν τὴν ἀνεξαρτησία καὶ τὴν αὐτονομία τῆς Δυτικῆς Θράκης»⁽²⁾.

Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἡττημένης Ἑλλάδος Ἐλευθέριος Βενιζέλος προέβαλε τὸ γεγονός, ὅτι οἱ Τοῦρκοι παραιτήθηκαν ἀπὸ τὴ Δυτικὴ Θράκη μέ τὴ Συν-

(1) Βλ. Ν. Σοϊλεντάκη, Ἱστορία τοῦ Θρακικοῦ Ἑλληνισμοῦ, τόμ. Β' (ἔκδ. Παπαζήση, 2004) σελ. 65-68.

(2) Π. Χιδιρογλου, Χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῆς Τουρκικῆς διπλωματικῆς συμπεριφορᾶς ἐναντι τῆς Ἑλλάδος, 1994, σελ. 28, σημ. 1, μέ παραπομπή στίς ἐφημερίδες Bati Trakya 166/1981 σελ. 3-4 καὶ Yeni Bati Trakya Dergesi, 24/1985, σελ. 31.

θήκη του Βουκουρεστίου και ότι κατά τόν Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο παραχώρησαν τīs περιοχές Διδυμοτείχου και Κάραγιας στη Βουλγαρία εξ ιδίας πρωτοβουλίας, ύστερα από διαπραγματεύσεις. Ός προς τό δημοψήφισμα, άντέτεινε ότι ή άναλογία Τούρκων και Έλλήνων είναι ήδη ένα προς δύο. Όπως χαρακτηριστικά είπε: «*Η έκτασις αυτής της περιοχής ρυθμίσθηκε από τή Συνθήκη του Νεϊγύ, μέ τήν όποία ή κυβέρνηση της Άγκύρας δέν είχε καμία σχέση, διότι πρό του πολέμου ή περιοχή αυτή έκχωρήθηκε από τήν Τουρκία εξ ιδίας πρωτοβουλίας κατά τόν πόλεμον, ύστερα από διαπραγματεύσεις μέ τήν Βουλγαρία, και όχι υπό τήν πίεση στρατιωτικών επιχειρήσεων, είτε μιὰς ήττας στο πεδίο του πολέμου*».

Στό επιχείρημα του Ίσμέτ πασα Ίνονού ότι ή Δυτική θράκη ήταν απαραίτητη στην Τουρκία για τήν στρατιωτική ασφάλεια της Άνατολικής Θράκης, ό Βενιζέλος άντέτεινε ότι ήταν αστήρικτο, αλλά και μέ τήν ίδια λογική θά έπρεπε στη συνέχεια νά δοθεί στην Τουρκία ή Άνατολική Μακεδονία για νά εξασφαλισθεί ή Δυτική Θράκη και στη συνέχεια ή Κεντρική Μακεδονία για ασφάλεια της Άνατολικής, ώσπου νά φθάσουμε στη θάλασσα. Καί κατέληξε λέγοντας: «*Η Έλλάς επλήρωσε ήδη για τά λάθη της και δέν είναι δυνατόν νά της ζητηθεί τίποτε περισσότερο*».

Νά σημειωθεί ότι ή Τουρκική αντιπροσωπεία άξίωσε νά καταχωρηθούν στο 24ο πρακτικό, επί λέξει τά έξης: «*Ο Ίσμέτ πασας εδήλωσεν επανειλημώς ότι, ή Κυβέρνησις της Μεγάλης Έθνικής Συνελεύσεως της Τουρκίας ουδέμίαν έχει βλέψιν επί των εδαφών της*

παλαιάς Τουρκικής Αυτοκρατορίας, τά όποια παρέμειναν εκτός των συνόρων της Τουρκίας. Τό σημερινόν Τουρκικόν Κράτος συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών εκείνων, τά όποια επιθυμούν όλως ιδιαιτέρως νά περιορίσουν τήν έξουσίαν των εις τό ίδιον αυτών εδαφος...»⁽³⁾. Κατά τή διάρκεια των διαπραγματεύσεων στη Λωζάννη, ύπογράφηκε στις 30 Ίανουαρίου 1923, ή Έλληνοτουρκική Σύμβαση περί ύποχρεωτικής ανταλλαγής των πληθυσμών μεταξύ Έλλάδος και Τουρκίας. Άπό τήν ανταλλαγή εξαιρέθηκαν όπως ρητώς αναγράφεται, κατόπιν τουρκικής επιμονής «οί Μουσουλμάνοι» στο θρήσκευμα της Δυτικής Θράκης αλλά Έλληνες υπήκοοι, και οι έγκατεστημένοι στην Κωνσταντινούπολη Έλληνες (Ρωμιοί)⁽⁴⁾.

3. Κατά τήν τελευταία απογραφή που έχουμε και εθνολογικά στοιχεία, στη Θράκη τό 1991, διαβιούσαν στον νομό Ξάνθης 47.000 Όρθόδοχοι και 42.000 Μουσουλμάνοι, εκ των όποιων 23.000 Πομάκοι, 9.000 Άθίγγανοι και 10.000 Τουρκογενείς (Τουρκόφωνοι). Στόν νομό Ροδόπης 42.000 Όρθόδοξοι, 62.000 Μουσουλμάνοι εκ των όποιων 11.000 Πομάκοι, 42.000 Τουρκογενείς και 9.000 Άθίγγανοι. Στόν νομό Έβρου 142.000 Όρθόδοξοι, 10.000 Μουσουλμάνοι εκ των όποιων 2.000 Πομάκοι, 2.000 Τουρκογενείς και 6.000 Άθίγγανοι. Κατά τήν απογραφή του 2001, ό πληθυσμός στον νομό Ξάνθης άνήλθε στους 101.045 κατοίκους, στο νομό Ροδόπης 110.828 κατοίκους και στον νομό Έβρου 149.354. Στοι-

(3) Ν. Σοϊλεντάκη, άνωτ. σελ. 150-154.

(4) Ν. Σοϊλεντάκη, άνωτ. σελ. 155-157.

χειά ως προς την εθνολογική σύνθεση δέν υπάρχουν, διότι δέν περιελήφθη σχετικόέρωτηματολόγιο.

4. 'Η Τουρκία, έχουσα μακρόπνοη στρατηγική καί μεγάλη ύπομονή «λησμόνησε» τή δήλωση τοῦ 'Ισμέτ πασά 'Ινονοῦ καί τίς ὑποχρεώσεις της ἔναντι τῆς 'Ελλάδος ἀπό τή Συνθήκη Εἰρήνης τῆς Λωζάννης⁽⁵⁾, ἀλλά δέν λησμόνησε ποτέ τήν ὑποθήκη τοῦ Κεμάλ γιά τή Δυτική θράκη καί τοὺς Μουσουλμάνους κατοίκους της. Τόν Μάιο 1965, ὅταν διεξήγοντο μυστικές συνομιλίες στό Λονδίνο γιά τό Κυπριακό ζήτημα, ὁ Τοῦρκος ὑπουργός 'Εξωτερικῶν 'Ισίκ ζήτησε ἀπό τόν 'Ελληνα συνομιλητή του πρέσβη Σγουρδαῖο, ὡς ἀντάλλαγμα γιά τήν 'Ενωση τῆς Κύπρου μέ τήν 'Ελλάδα, νά ἐκχωρηθεῖ στήν Τουρκία ἡ περιοχή τοῦ νομοῦ 'Εβρου, πού ἐκτείνεται ἀπό τό Διδυμότειχο ὡς τά βουλγαρικά σύνορα. Οἱ ΗΠΑ κατέστησαν γνωστό στήν 'Ελλάδα, ὅτι ἡ ἀνωτέρω τουρκική ἐδαφική διεκδίκηση εἶναι ἐξαιρετικά περιορισμένη καί ἐξισορροπεῖται μέ τό παραπάνω χάρη στά πλεονεκτήματα πού θά κέρδιζε ἡ 'Ελλάδα ἐνσωματώνοντας τήν Κύπρο⁽⁶⁾.

Τόν Φεβρουάριο τοῦ 1988, ὁ καθηγητής 'Αρμάογλου εἶπε σέ συνέδριο: «Μόνο μέ τήν ἔνταξη τῆς Δυτικῆς Θράκης ἐντός τῶν ὁρίων τῆ τουρκικῆς επικράτειας θά μπορέσει ἡ Τουρκία νά ἀποκτήσει ἕνα σταθερό στοιχεῖο ἀσφά-

λειας στή Βαλκανική»⁽⁷⁾ καί ὁ πρωθυπουργός τῆς Τουρκίας 'Οζάλ τό 1990 ἐδήλωσε, ὅτι τά φυσικά σύνορα τῆς 'Ελλάδος βρίσκονται στόν 'Όλυμπο, διότι ἡ κοιτίδα τῶν 'Ελλήνων βρίσκεται νοτίως αὐτοῦ. Στίς 22.11.1992 ὁ πρωθυπουργός Ντεμιρέλ δήλωσε, ὅτι ἐνδιαφέρεται καί θά προστατεύσει τοὺς «τουρκικῆς καταγωγῆς» πληθυσμούς τῆς Δυτικῆς θράκης. 'Η 'Ελλάδα ἀπάντησε: «Δέν ὑπάρχουν Τοῦρκοι στήν 'Ελλάδα»⁽⁸⁾. Δήλωση, πού θυμίζει τήν κατά τό παρελθόν ἐπαναλαμβανόμενη δήλωση «Γιά τήν 'Ελλάδα δέν ὑφίσταται Μακεδονικό ζήτημα». Τά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς τακτικῆς εἶναι γνωστά καί πικρά. 'Αλλά, καί σέ ἐπίσημα κείμενα διατυπώνεται ἡ ἄποψη, «... τήν ἀπώλεια τῶν νησιῶν ὅπως ἡ Μυτιλήνη καί ἡ Χίος, πού βρίσκονται μπροστά στίς θαλάσσιες πύλες τῆς Πατρίδας Τουρκίας καί ἐντός ἀποστάσεως μιᾶς βολίδας ἀπό τή Μ. 'Ασία, τό τουρκικό ἔθνος σέ καμιά περίπτωση καί μέ κανένα τρόπο δέν θά μπορέσει νά ἀνεχθεῖ...»⁽⁹⁾.

'Από τό 1953, ἡ Τουρκία ἐπεδίωξε νά ἰδιοποιηθεῖ ὅλους τοὺς Μουσουλμάνους τῆς Δυτικῆς Θράκης ὡς τουρκογενεῖς καί νά μετατρέψει τήν μουσουλμανική μειονότητα σέ τουρκική. Δηλαδή, τήν κατά τή Συνθήκη Εἰρήνης τῆς Λωζάννης θρησκευτική μειονότητα σέ

(7) Κ. Βουλουτιάδη, 'Η Τουρκική ἀπειλή στή Δυτική Θράκη, = Θρακικά τόμ. 70ς, 1991-1992 σελ. 206.

(8) Βλ. τίς ἐφημερίδες τῆς 29.11.1992 Τό Βῆμα σελ. Α 22 καί ἡ Καθημερινή σελ. 13.

(9) Π. Χιδίρογλου, Χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῆς Τουρκικῆς διπλωματικῆς συμπεριφορᾶς, σελ. 35.

(5) Βλ. Ν. Σοῖλεντάκη, ἀνωτ. σελ. 148-157, 168, 186-200, 256-258, 445-460, ὅπου οἱ τουρκικές παραβιάσεις τῆς Συνθήκης τῆς Λωζάνης.

(6) Βλ. 'Αρχεῖα Στέιτ Ντηπάρτμεντ, ἐφημ. Καθημερινή 27 Αὐγούστου 2002, σελ. 13.

έθνοφυλετική. Η πολιτική των εκάστοτε ελληνικών κυβερνήσεων διευκόλυνε αν δεν υπηρέτησε την τουρκική επιδίωξη. Ειδικά, ως προς τους Πομάκους δεν τους εγκαταλείψαμε, αλλά τους στείλαμε στην αγκαλιά τη Τουρκίας. Αντιθέτως εγκαταλείψαμε τους Έλληνες της Ίμβρου και της Τενέδου που ρητώς εξηρέθησαν της ανταλλαγής και προβλέφθηκε ειδικό καθεστώς με τη Συνθήκη της Λωζάννης⁽¹⁰⁾. Τέλη Μαΐου 2009, ο Τούρκος ύπουργός Έξωτερικών Νταβούτογλου, στη Δαμασκό κατά την Σύνοδο των Υπουργών Έξωτερικών του οργανισμού Ίσλαμικής Διασκέψεως, κατήγγειλε την Ελλάδα, διότι «ή τουρκική μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης συναντᾷ σοβαρά προβλήματα στην άσκηση των μειονοτικών δικαιωμάτων της», ότι «δεν μπορούν να εκλέξουν τους θρησκευτικούς λειτουργούς, να διοικήσουν τα ιδρύματά τους, να εκφράσουν την εθνική τους ταυτότητα, να έχουν ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση, την εργασία ή την πολιτική, ότι η Ελλάδα διορίζει ιμάμηδες και θρησκευτικούς δασκάλους από επιτροπή αποτελούμενη από ορθοδόξους. Τέλος ισχυρίστηκε, ότι δεν έχουν αναγνωρισθεί ως μειονότητα οι μουσουλμάνοι της Ρόδου και της Κω⁽¹¹⁾.

5. Η Τουρκία, στην κατά τά προεκτεθέντα επιδίωξή της, να εμφανισθεί ή θρησκευτική μειονότητα της Δυτικής Θράκης ως έθνοφυλετική και συγκεκριμένα ως Τουρκική, χρησιμοποιώντας ως

όργανά της μουσουλμάνους κατοίκους της περιοχής επέτυχε να συστήσει σωματείο με τον τίτλο «*Τουρκική Ένωση Ξάνθης*». Κατόπιν αίτησεως του Νομάρχη Ξάνθης, τό Πρωτοδικείο Ξάνθης διέταξε τη διάλυση του σωματείου με απόφασή του, ή οποία τελικά επικυρώθηκε με την υπ' αριθμ. 4 του 2005 απόφαση της Όλομελείας του Άρειου Πάγου.

Η διάλυση του σωματείου έγινε διότι στό καταστατικό του όρίζεται ότι σκοπός του είναι: «*νά συμβάλει είς την μεταξύ των Τούρκων της Δυτικής Θράκης διάδοση των πνευματικών, κοινωνικών και θρησκευτικών μεταρρυθμίσεων των προελθουσών έκ της Τουρκικής μεταπολιτεύσεως*», δηλαδή των κεμαλικών μεταρρυθμίσεων. Ό άνωτέρω σκοπός κρίθηκε από τά ελληνικά δικαστήρια, ότι αντιβαίνει στη Συνθήκη της Λωζάννης, που αποτελεί νόμο του Κράτους, διότι έμφανίζεται ότι υπάρχει εθνική τουρκική μειονότητα και όχι θρησκευτική και προωθούνται έντός των όρίων της Ελλάδος πολιτειακοί σκοποί ξένου κράτους και συγκεκριμένα της Τουρκίας. Μεταξύ δέ των σκοπών της κεμαλικής μεταρρυθμίσεως περιλαμβάνεται και ή προπαρατεθείσα διακήρυξη του Κεμάλ στη Σεβάστεια τό 1920, περί Δυτικής Θράκης, και συνεπώς ό σκοπός του σωματείου Τουρκική Ένωση Ξάνθης είναι αντίθετος στη δημόσια τάξη και τό άρθρο 105 του Άστικού Κώδικα όρίζει ότι τό σωματείο διαλύεται αν ό σκοπός του σωματείου ή ή λειτουργία του είναι παράνομοι ή αντίθετοι στη δημόσια τάξη.

Τό Σωματείο προσέφυγε στό Εύρωπαϊκό Δικαστήριο Άνθρωπίνων Δικαι-

(10) Για τη συστηματική προσπάθεια καταστρατηγήσεως της Συνθήκης της Λωζάνης από την Τουρκία βλ. Ν. Σοϊλεντάκη, άνωτ. σελ. 190 έφ. και 445 έφ.

(11) Έφημ. Τό Παρόν 7.6.2009, σελ. 2.

ωμάτων, πού έδρεύει στό Στρασβοϋργο, τό όποιο μέ απόφασή του στίς 27 Μαρτίου 2008 έκρινε ότι παρανόμως διελύθη τό σωματείο διότι ή διάλυσή του «δέν ήταν αναγκαία σέ μία δημοκρατική κοινωνία». Τό Εϋρωπαϊκό Δικαστήριο Άνθρωπίνων Δικαιωμάτων έφθασε στό σημείο νά περιλάβει σκέψη, από προηγούμενη απόφασή του πού άφορούσε φιλοσκοπιανό σωματείο της Βουλγαρίας, κατά την όποία ή διάλυσή του δέν δικαιολογείται «*ακόμη και στην περίπτωση κατά την όποία μία ομάδα προσώπων αναφέρεται στην αυτόνομία και ζητεί την άποσχίση ενός τμήματος του έδάφους μιας χώρας*»⁽¹²⁾. Στην έκδοση αυτής της άποφάσεως του Εϋρωπαϊκού Δικαστηρίου Άνθρωπίνων Δικαιωμάτων συμμετέσχον ως δικαστές ό Έλληνας και ό Κύπριος άντιπρόσωπος, οι όποιοι και δέν μειοψήφησαν. Σχετικό δέ έλληνικό αίτημα νά έκδικασθει ή ύπόθεση από μεγαλύτερη σύνθεση άπορρίφθηκε.

6. Άπό την απόφαση του Εϋρωπαϊκού Δικαστηρίου συνάγεται, ότι έπιτρέπεται ή διάλυση σωματείου μόνον όταν έμπράκτως (μήπως ενόπλως;) επιδιώκει την αυτόνομία ή την άποσχίση ενός τμήματος της χώρας μας. Όμως, κάθε Κράτος όφείλει νά προνοεί, νά προλαμβάνει και νά παρεμβαίνει, ώστε νά διασφαλίζει την αϋθυπαργξία του και νά εξασφαλίζει στους κατοίκους της συγκεκριμένης χώρας τίς προϋποθέσεις για τό ζήν και τό εϋ ζήν.

(12) Άναστ. Μαρίνου, Τουρκική Ένωσης Ξάνθης, Έπιθ. Δημ. Διοικ. Δικαίου 2008, τεϋχος 2ο.

Στίς 4 Μαΐου 2009, στόν Δικηγορικό Σύλλογο Άθηνών και σέ έκδήλωση της Έταιρείας Διοικητικών Μελετών, μία καθηγήτρια του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου μέ στερεά έπιχειρήματα κατέκρινε την απόφαση. Άπό τή συζήτηση πού άκολούθησε συνήχθη τό συμπέρασμα, ότι ή ύπερασπιστική στάση της Έλλάδος ήταν έλλιπής και ότι τό Δικαστήριο άγνόησε προηγούμενη απόφασή του, πού άφορούσε στην Πολωνία, εννοϊκή των άπόψεών μας. Συγκεκριμένα, τό Εϋρωπαϊκό Δικαστήριο Άνθρωπίνων Δικαιωμάτων στό παρελθόν δικαίωσε την Πολωνία, πού δέν άνεγνώρισε σωματείο, του όποιου ό σκοπός ήταν ή άνάπτυξη Σιλεσιανής έθνικης συνειδήσεως⁽¹³⁾. Η απόφαση του Δικαστηρίου εις βάρος της Έλλάδος, όπως και κατά της Βουλγαρίας, κατά παραγνώριση της άποφάσεώς του για την Πολωνία, έπιτρέπει νά σχηματίσουμε την έντύπωση, ότι ή απόφασή του, πού κατεδίκασε την Έλλάδα γιατί διέλυσε τό σωματείο Τουρκική Ένωση Ξάνθης, δέν στηρίχθηκε στό Δίκαιο, αλλά έκρινε μέ πολιτικά ή άλλα κριτήρια, πάντως όχι μέ νομικά.

Έκτεταμένη, λεπτομερή, εξαιρετικά ενδιαφέρουσα όσο και άποκαλυπτική κριτική της Άποφάσεως έγινε από τον κ. Άναστάσιο Μαρίνο, Άντιπρόεδρο του Σ.τ.Ε. έ.τ. στό 2ο τεϋχος της Έπιθεωρήσεως Δημοσίου Διοικητικού Δικαίου του 2008.

Ν. Π. ΣΟΓΓΛΕΝΤΑΚΗΣ

(13) Η Σιλεσία είναι περιοχή πού άνήκει στην Πολωνία και την Τσεχία, και τό μεγαλύτερο τμήμα της πρό του Β' Παγκοσμίου Πολέμου περιλαμβανόταν στην Γερμανία.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΙΩΑΝ. ΔΑΝΔΟΥΡΑΣ

«Θάνατος τοῖς ὀρθῶς βεβιωκόσι
μετάστασις ἐστὶν ἐπὶ τὰ βελτίω
καὶ ἀποδημία πρὸς τὰ ἀμείνω
καὶ δρόμος πρὸς τοὺς στεφάνους».

Τοῦτος ὁ λόγος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ταιριάζει πολὺ σ' ἐσένα πνευματικέ μας ἀδελφέ καὶ συνεργάτη στό ἔργο τῆς Ἐνώσεώς μας.

Τό πρωί τῆς 11ης Δεκεμβρίου (2009) σέ κάλεσε ὁ Κύριος καί «ἄγγιξες τό χέρι Του», ἔγινες πολίτης τῆς βασιλείας Του. Ἦδη ἀπολαμβάνεις τήν μακαριότητα τῆς νέας ζωῆς, τῆς ζωῆς πού «πέ-
ρα ἀπό τό θάνατο ἀρχίζει».

Κοντά στό σεπτό σκῆνωμά σου, «συ-
γενεῖς τε καὶ φίλοι» νοιώθουμε τόν ψυ-
χικό πόνο, τόν ὅποιο προκαλεῖ ἡ ἀπώ-
λεια ἑνός ἀγαπημένου ἀδελφοῦ.

Προσωπικά αἰσθάνομαι ἰδιαίτερη
συγκίνηση, καθώς ἀπευθύνω ἐπικήδεια
λόγια στόν ἀγαπημένο συνεργάτη τοῦ
Χριστιανικοῦ Ἔργου, μέλος τῆς Χρι-

στιανικῆς Ἐνώσεως Ἐπιστημόνων καί
μέλος τοῦ Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου «ΑΠΟ-
ΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ», χώρο πού οἱ
πνευματικοί τῆς Ἀδελφότητος θεολόγων
«Ζωή» μᾶς καθοδηγοῦν.

Ἀγαπημένε μας ἀδελφέ, Σταῦρο Δάν-
δουρα, δραστήριο μέλος τῆς Ὁρθόδοξης
Ἐκκλησίας, συνειδητά πιστός, ἄσκησες
τήν Ἐπιστήμη τοῦ Ἠλεκτρολόγου - Μη-
χανολόγου, στόν ἰδιωτικό καί δημόσιο
τομέα, ὡς ἑνας ἄριστος καί ἐντιμος ἐπι-
στήμων.

Γεύτηκες τήν ὁμορφη οἰκογένειά σου,
μέ τό γιό σου διαστημικό ἐπιστήμονα
διεθνούς κύρους στήν Τουλούζη καί τή
θυγατέρα σου φιλόλογο στό Ἀρσάκειο.

Τούτη τήν ὥρα αἰσθανόμαστε ἔντονα
τό χωρισμό σου, πονοῦμε καί δακρύ-
ζουμε, ζοῦμε ὅμως μέ τήν ἐλπίδα καί
τήν προσδοκία τῆς ἀναστάσεως. Κατά
τό Χρυσόστομο «μᾶλλον ἐστί ζῆσαι τό
ἀποθανεῖν».

Ἀσπαζόμαστε ἀδελφικά τό μέτωπό
σου. Προσεύχου γιά ὅλους μας, ἐδῶ
πού μένουμε, ὅσο ὁ Κύριος τό ἐπιτρέ-
ψει καί νά ἀξιωθοῦμε νά ἀνταμώσουμε.

Ἀγαπημένε μας ἀδελφέ Σταῦρο Δάν-
δουρα, σέ βεβαιώνουμε, ὅτι ὅσοι σέ
γνωρίσαμε καί σέ ζήσαμε, ἀπό κοντά,
δέν θά ξεχάσουμε ποτέ τόν πολύτιμο
συνεργάτη καί ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος σέ
κάθε ἀνάγκη τῆ Χ.Ε.Ε. ἄπλωνε τή συμ-
παράστασή του μέ κάθε εἶδους προσφο-
ρά.

Ἡ μνήμη σου θά μένει ἀγήραος, ἀ-
γαπημένε μας ἀδελφέ Σταῦρο Δάνδου-
ρα.

Μ. ΜΗΛΙΓΚΟΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Ο ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

«Καλή Χρονιά κι εὐτυχισμένη». Ἡ εὐχή αὐτή καί ἄλλες παρόμοιες, βγαλμένες μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά μας, εἶναι ὁ χαιρετισμὸς τῶν ἡμερῶν αὐτῶν, στοὺς φίλους μας καὶ στοὺς γνωστοὺς μας. Καὶ τὴν δέχονται ὅλοι μὲ χαρὰ. Δέν σημαίνει ὅμως ὅτι ἡ ζωὴ ὅλων μας αὐτὸ τὸν χρόνο, θὰ εἶναι πάντοτε καλὴ. Πολλοὶ πολλὰ προβλήματα θὰ ἀντιμετωπίσουμε. Νὰ ἔχουμε δύναμη νὰ σταθοῦμε ὀρθιοί, μέχρις ὅτου περάσει ἡ δοκιμασία.

Πολλοὶ ἄνθρωποι, ὅταν βρίσκονται μπροστὰ σὲ προβλήματα, τὰ χάνουν, ἀπελπίζονται, τοὺς καταλαμβάνει ἀπογοήτευσις καὶ καταφεύγουν στοὺς γιαιτροὺς καὶ στὰ φάρμακα, γιὰ νὰ ἐπανεύρουν τὴν υἰεία τους. Καὶ τὰ προβλήματα παραμένουν ἄλυτα. Ὅταν ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἐμπιστοσύνη στὸν Θεὸ καὶ ἀντιμετωπίζει τὰ προβλήματά του μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ Θεὸς θὰ βοηθήσει, εἶναι βέβαιο ὅτι θὰ τὰ ἀντιμετωπίσει πρὸ ἀποτελεσματικά.

Ἀλλὰ δέν εἶναι μόνο ἡ πίστις. Εἶναι αὐτὸ πού ἔρχεται ὡς ἀπάντησις στὴν πίστη. Ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Ὅσοι ἔχουμε τὸ προνόμιο νὰ πιστεύουμε, ἔχουμε δεῖ στὴ ζωὴ μας θαύματα πού καὶ ὁ πιὸ ἄπιστος, ἂν δέν εἶναι κακοπροαί-

ρετος, θὰ τὰ δεχθεῖ. Γιατί ἡ πίστις εἶναι μιὰ ζωντανὴ πραγματικότητα.

Τί εἶναι τὸ θαῦμα; Δέν εἶναι ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀπάντησις στὴν προσευχὴ τῶν πιστῶν; Καὶ ἔχουμε ἀποδείξεις. Εἶναι ἄπειρα τὰ θαύματα πού ἔκαναν οἱ ἅγιοι στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Τὰ Συναξάρια εἶναι γεμᾶτα ἀπὸ ἐκπληκτικὰ θαύματα ἀγίων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Καὶ εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς τρεῖς ὁλόκληρους αἰῶνες συνεχίζονταν οἱ διωγμοὶ κατὰ τῶν Χριστιανῶν μὲ τόσα θαύματα πού γίνονταν.

Βέβαια, ὅλα τὰ προβλήματα πού τυχόν θὰ βρεθοῦν στὸ δρόμο μας τὸν Καινούργιο Χρόνο, δέν θὰ εἶναι τόσο μεγάλα καὶ δυσεπίλυτα ὥστε νὰ χρειάζεται τὸ θαῦμα. Μὲ σύνεση καὶ προσπάθεια θὰ μπορέσουμε πολλὰ ἀπ' αὐτὰ νὰ τὰ ἐπιλύσουμε. Ἀλλὰ ἐάν κάποια ἀπ' αὐτὰ εἶναι δύσκολα καὶ δυσεπίλυτα, ξέρουμε σὲ ποιόν θὰ ἀπευθυνθοῦμε. Καὶ Ἐκεῖνος θὰ μᾶς βοηθήσει. Ἐκτός ἂν δέν εἶναι γιὰ τὸ καλὸ μας. Ἐνας σοφὸς πνευματικὸς ἔλεγε κάποτε: «ὁ Θεὸς δίνει ἀπάντηση σὲ ὅλα τὰ αἰτήματά μας. Μόνο πού ἡ ἀπάντησή του εἶναι ἄλλοτε θετικὴ καὶ ἄλλοτε ἀρνητικὴ. Ἀνάλογα μὲ τὸ συμφέρον μας».

Καλὴ χρονιά, λοιπόν, κι εὐλογημένη. Ἔτσι καὶ ἡ ζωὴ μας θα ἔχει περιεχόμενο. Καὶ θὰ εἶναι ὄντως χαρούμενη κι εὐτυχισμένη.

ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ

ΣΧΟΛΙΑ

Ο ΚΑΛΟΣ ΚΙ ΑΓΑΘΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

«Ποιο είναι τό βασικό χαρακτηριστικό των χωρών που υποθάλπουν την διαφθορά; Νομοθετούν άκαταπαύστα έναντιόν της. Έτσι δημιουργούν ένα άπιστευτο νομικό όπλοστάσιο που δέν χρησιμοποιούν ποτέ. Έχουν όμως την συνείδησή τους ήσυχη. «Εμείς νομοθετούμε, έσεις κλέβετε» είναι ή λογική, σχολιάζει συντάκτης οικονομικής στήλης καθημερινής έφημερίδας. Καί προσθέτει: «Κάτι ανάλογο συμβαίνει καί μέ τήν φοροδιαφυγή.

Αυτά συμβαίνουν όχι μόνον στή χώρα μας, αλλά καί σέ διεθνή κλίμακα. Βέβαια δέν είναι παρήγορη γιά τήν πατρίδα μας καί τούς Έλληνες έν γένει ή διαπίστωση του φαινομένου αυτού καί σέ πολλές άλλες χώρες.

Στά χρόνια της άκμης της Αθηναϊκής Πολιτείας αίτημα των καιρών εκείνων ήταν: «ό καλός κάγαθος πολίτης». Τουτο όμως έχει καί διαχρονική αξία καί συνεπώς ισχύει καί γιά τίς ημέρες μας. Κατόπιν τούτου τό έρώτημα είναι: «ποιοί από τούς θεσμούς της πολιτείας καί τά μέσα της κοινωνίας καλλιεργούν τόν σημερινόν Έλληνα πολίτη» γιά νά γίνει «καλός κάγαθος;».

Μία παιδεία αποχρωματισμένη από ήθοπλαστικούς στόχους καί προσανατολισμένη σέ τεχνοκρατικούς σκοπούς, μέ άμφίσβητηση της σκοπιμότητος της

διδασκαλίας του μαθήματος των θρησκευτικών, είναι προφανώς άνεπαρκής γιά τόν έφοδιασμό των νεανικών ψυχών μέ άνώτερα ιδανικά.

Άλλά καί άν θεωρήσουμε καί τά μέσα μαζικής ένημερώσεως ως φορείς παιδευτικού λειτουργήματος, περιλαμβάνουν καί αυτά στά καθημερινά προγράμματά των τόσα άμφιβόλου ποιού στοιχεία, ούτως ώστε τό τελικό ίσοζύγιο της προσφορās των νά είναι άρνητικό.

Μή ζητούμε λοιπόν τήν πάταξη της διαφθορās καί της φοροδιαφυγής, όταν τά γενουσιουργά αίτια ύφίστανται, χωρίς καμμία συντονισμένη προσπάθεια γιά τήν έξάλειψή των καί τήν άναβίωση του «καλού κάγαθου πολίτη».

ΜΝΗΜΗ ΙΩΑΝΝΟΥ Θ. ΚΟΛΙΤΣΑΡΑ

Η Χριστιανική Ένωση Εκπαιδευτικών Λειτουργών όργάνωσε τήν 5η καί τήν 6η Δεκεμβρίου διημερίδα στήν μνήμη του ίδρυτου της καί επί σειρά έτών Προέδρου αυτής άειμνήστου Ιωάννου Θ. Κολιτσάρα, ό όποιος υπήρξε από τά διακεκριμένα μέλη της άδελφότητος Θεολόγων ΖΩΗ. Ο Ι.Θ.Κ. —τά άρχικά του όνόματός του, όπως υπέγραφε καί στά άρθρα του τά δημοσιευμένα στό ανά χείρας περιοδικό— εκάλυπτε μέ τήν δραστηριότητά του πολλούς τομείς του όλου Χριστιανικού Έργου. Διευθυντής καί συντάκτης του θρησκευτικού φύλλου ΖΩΗ γιά πολλά έτη, μέ άρτία

θεολογική κατάρτιση καὶ γνώστης τῆς θύραθεν σοφίας ἄφησε ἐποχὴ στίς παλαιότερες γενεές τῶν χριστιανῶν φοιτητῶν στὰ λεγόμενα «Χριστιανικά μαθήματα» κάθε Παρασκευὴ βράδυ στὸ κτήριο τῆς ὁδοῦ Καρύτση 14. Ἡ κυρία αἰθουσα καὶ οἱ παράπλευροι χώροι τοῦ κτηρίου ἐπληροῦντο κυριολεκτικὰ ἀπὸ τὸν φοιτητόκοσμο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, προκειμένου νὰ λύσουν τίς ἀπορίες τους ἐπὶ βασικῶν κοσμοθεωριακῶν θεμάτων μὲ τὴν ὑποβολὴ ἐρωτήσεων στίς ὁποῖες ὁ Ι.Θ.Κ. ἀπαντοῦσε ἀμέσως. Ἐξ ἄλλου μὲ τὴν συγγραφὴ τῆς ἐρμηνείας τῆς Ἀγίας Γραφῆς, Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, μὲ τίς πολλαπλές ἐκδόσεις τῶν ἁγίων κειμένων αὐτῶν, συνετέλεσε νὰ γίνῃ τὸ εὐρύτερο κοινὸ κοινωνόν τῶν ἁγίων ἀληθειῶν οἱ ὁποῖες περιέχονται σὲ αὐτά.

Ἐκπαιδευτικὸς στὴν πράξιν ἐδίδαξε στὴν ἀκριτικὴ σχολὴ τῆς Βελᾶς στὴν Ἡπειρο καὶ σὲ ἄλλα σχολεῖα τῆς μέσης ἐκπαίδευσως. Ὁ συντάκτης τῶν γραμμῶν αὐτῶν ὑπῆρξε στὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ χρόνια μαθητὴς του στὸ δέκατο γυμνάσιο Ἀργένων Ἀθηνῶν.

Οἱ τεχνικὲς σχολές στὸν Πειραιᾶ καὶ στὴν Ἀθῆνα «Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος» ὑπῆρξαν ἓνα ὑποδειγματικὰ φυτώρια μέσων στελεχῶν γιὰ τὴν Βιομηχανία καὶ τὴν Ἐμπορικὴ Ναυτιλία. Καὶ τοῦτο ὑπῆρξε ἀντικείμενον τῆς πολυσχιδοῦς δράσεως τοῦ Ι.Θ.Κ.

Συμμετεῖχε στὴν διοργάνωση τῶν συνεδρίων τῆ Χ.Ε.Ε.Λ. γιὰ πολλὰ χρόνια τὰ πρακτικὰ τῶν ὁποίων ἔχουν ἐκδοθεῖ σὲ αὐτοτελὴ τεύχη.

Συνέγραψε ἐπίσης τὴν βιογραφία τοῦ μακαριστοῦ ἀρχιμανδρίτου πατρὸς Σεραφεῖμ Παπακώστα, προΐσταμένου τῆς ἀδελφότητος θεολόγων ΖΩΗ, στὴν ὁ-

ποία περιέχονται πολλὰ ἱστορικά στοιχεῖα γιὰ τὸ μεγάλο ἀνακαινιστικὸ θρησκευτικὸ κίνημα κατὰ τὴν διάρκειά τοῦ περασμένου αἰῶνα.

Τέλος τὸ ἀδελφόν παιδαγωγικὸ περιοδικὸ «Ἑλληνοχριστιανικὴ Ἀγωγή» ποὺ κυκλοφορεῖται 62 συναπτά ἔτη εἶναι ἔργο τῆς ἐμπνεύσεώς του καὶ τῆς γραφίδας του, γιὰ τὸ ὁποῖο εὐχόμεθα τὴν καλὴν συνέχειά.

ΣΘΕΝΑΡΑ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΑΘΕΙΣΜΟΥ

Τὸ Εὐρωπαϊκὸ Δικαστήριον Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων κατεδίκασε τὴν Ἰταλία γιὰ τὸν λόγον ὅτι, διατηρεῖ στίς σχολικὰς αἰθουσὰς διδασκαλίας τὸ Χριστιανικὸ σύμβολο τοῦ Σταυροῦ, μὲ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι παραβιάζει τὸ δικαίωμα τῶν γονέων νὰ δίνουν στὰ παιδιὰ τους τὴν ἐκπαίδευσιν, ἢ ὁποῖα εἶναι σύμφωνη μὲ τίς δικές του πεποιθήσεις ἐνῶ παραβιάζει καὶ τὴν ἀρχὴ τῆς ἀνεξιθρησκείας.

Λές καὶ ἦταν αὐτὸ καὶ μόνον σὲ παγκόσμια κλίμακα ποὺ δημιουργεῖ τὴν ἐντύπωση παραβιάσεως τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ἡ ἀντίδραση ὅμως τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς Ἰταλίας — ἡ ἀντίδραση τοῦ Βατικανοῦ ἦταν κι ἀναμενόμενη — ὑπῆρξε καθολικὴ. Ἐκτός ἀπὸ τὴν δεξιὰς ἀποχρώσεως ἰταλικὴ κυβέρνησις καὶ τὰ κόμματα τῆς κεντροαριστερᾶς μὲ στελέχη μαρξιστικῆς καταγωγῆς ἐναντιώθηκαν στὴν ἀπόφασις τοῦ Δικαστηρίου τοῦ Στρασβούργου ἐνῶ ἡ ἰταλικὴ κυβέρνησις προτίθεται νὰ προσφύγει κατὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς.

Οἱ σχολιαστὲς τοῦ ἰταλικοῦ τύπου παρατηροῦν ὅτι ἡ ἀπόφασις αὕτη τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου παρήγαγε ἓνα

μικρό θαῦμα, τήν συνένωση τῆς ἰταλικῆς κοινωνίας στήν ἀπόπειρα προσβολῆς τῶν ἱερῶν παραδόσεων τοῦ ἰταλικοῦ λαοῦ. Τό γεγονός αὐτό εἶναι μιά ὑγιής ἀντίδραση κατά τοῦ ἀθεϊστικοῦ κλίματος ποῦ ἀπλοῦται στόν εὐρύτερο χριστιανικό χώρο καί ἕνα παράδειγμα καί γιά ἐμᾶς ἐδῶ νά μὴν ἀδρανοῦμε στίς σύγχρονες προκλήσεις τῆς νέας ἐπελάσεως τῆς ἀθεΐας.

ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΟΡΕΙΑ

Τήν Κυριακή 1 Νοεμβρίου τ.ἔτ. τά μέλη καί οἱ φίλοι τῆς Χ.Ε.Ε. καί τῆς Χ.Ε.Ε.Λ. εἶχαν τήν εὐκαιρία νά παρακολουθήσουν τήν ὁμιλία τοῦ κ. Κωνσταντίνου Χολέβα πολιτικοῦ ἐπιστήμονος καί συγγραφέα μέ θέμα: «Ἑλληνορθόδοξη πορεία σέ μιά ἐποχή συγχύσεως τῶν ἀξιῶν». Θέμα ἐπικαιρο καί γιά τό ὁποῖο γίνεται εὐρύτατος λόγος καί μάλιστα πολλοί ὁμιλοῦν πλέον γιά μιά μεταχριστιανική ἐποχή. Γι' αὐτό καί ὁ ὁμιλητής ἀναφέρθηκε καί σέ παλαιότερες ἐποχές, τότε ποῦ τό εὐαγγελικό μήνυμα, παρὰ τίς ὁποιοσδήποτε ἀντιδράσεις καί ἐπιθέσεις, διατηροῦσε σημαντική ἐπιρροή, ἐν ἐπιγνώσει καί μὴ, στίς ἀνθρώπινες κοινωνίες. Αὐτή ἡ ἐπιρροή μέ τήν ἀάροδο τοῦ χρόνου ἀποδυναμώθηκε, μέ συνέπεια νά ζοῦμε τό μεταφυσικό κενό, χαρακτηριστικό τῶν ἡμερῶν μας.

Ὁ ὁμιλητής εἶχε τήν εὐγενῆ πρόθεση νά προσφέρει στό ἀκροατήριό, μετά τό πέρας τῆς ὁμιλίας του, ἕναν τόμο ἐκ 580 σελίδων μέ τόν τίτλο: «Ἑλληνορθόδοξη πορεία». Ὁ τόμος αὐτός εἶναι ἀνθολόγιον κειμένων, τήν ἐπιλογή τῶν ὁποίων ἔκανε οἱ ἴδιοι, καί τά ὁποῖα ἀναφέρονται στήν σύγχρονη κοινωνική προβληματική ἀφ' ἐνός μέ τήν καταγραφή τῶν ἀρνητικῶν δεδομένων τῆς ἐπο-

χῆς μας καί ἀφ' ἑτέρου σέ προτάσεις ἐλπίδας ποῦ ἐδράζονται στό Εὐαγγελικό Μήνυμα.

Συντάκτες τῶν κειμένων αὐτῶν εἶναι ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος καί πλειάδα ἐπισκόπων καί λογίων κληρικῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καθῶς καί πολλοί πανεπιστημιακοί δάσκαλοι καί διακεκριμένοι Ἕλληνες ἐπιστήμονες. Τά κείμενα αὐτά, 58 τόν ἀριθμό, κατανέμονται σέ πέντε ἐνότητες μέ τοὺς ἐπὶ μέρους τίτλους: α) Φῶτα πορείας, β) Καθ' ὁδόν, γ) Σταυροδρόμοι παρελθόντος καί μέλλοντος, δ) Προσανατολισμός στήν ἐλπίδα καί ε) Κείμενα ὁδοδείκτες.

Στόν πρόλογο τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ὁ ἐκδότης καί χορηγός κ. Κωνσταντῖνος Δούκας ἀναφέρει: «Ἐδῶ καί τριάντα χρόνια στήν πατρίδα μας ἀκολουθώντας τόν εὐρωπαϊκό προσανατολισμό κινδυνεύουμε νά ἀπωλέσουμε τά ὁρθόδοξα κριτήρια στή ζωὴ μας, νά ἀλλοιωθοῦμε πνευματικά καί νά γίνουμε τελικά ἕνας ἄλλος λαός χωρὶς ἐπίγνωση τῆς ἱστορίας του καί τῆς ἑλληνορθοδόξου παραδόσεώς του. Ὅμως τά βιώματα καί οἱ ἄλλες ἐμπειρίες τῶν ἀγωνιστῶν τῆς Πίστεως καί τῆς Πατρίδας μαρτυροῦν πῶς πρῶτα ἀνήκουμε στόν Χριστόν σέ Αὐτόν στηρίζεται ἡ ἐπιβίωση τοῦ ἔθνους μας καί ἔπειτα στίς πολιτικές ἐνώσεις καί συμμαχίες. Χωρὶς τήν εὐλογία Του οἱ προσωπικές, οἰκογενειακές, κρατικές καί ἐθνικές μας ἐπιλογές καί δράσεις θά ὀδηγοῦν σέ νέα ἀδιέξοδα. Ὡς μέλη τοῦ Σώματός Του καλοῦμεθα νά ἐφραγίσουμε τίς Ἁγίες Ἐντολές του. Αὐτές νά εἶναι ἡ πυξίδα καί τό κριτήριον τῶν ἀποφάσεών μας. Σήμερα ποῦ ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῶν εὐρωπαίων πο-

λιτών, οικονομικών παραγόντων και διανοουμένων περιφρονούν τον Χριστόν και άδιαφορούν για την διδασκαλία Του, έμεις θά είμαστε άχαριστοι εάν συμπεριφερθούμε κατά τον ίδιον τρόπο. Ο Χριστός σέβεται την έλευθερία μας την όποία ό ίδιος μάς έδώρισε και θά φύγει από την πατρίδα μας εάν έμεις δέν τό θέλουμε. Πιστεύω όμως, ότι ή μεγάλη πλειοψηφία του έλληνορθόδοξου λαού μας, παρά τίς άμαρτίες μας σέβεται και άγαπά τον Χριστόν και θέλει νά μείνει κοντά Του». Αυτό είναι και ή ευχή μας για τον νέον χρόνον πού έρχεται και ή προσευχή μας για την πραγμάτωσή του.

ΚΑΙ ΠΑΛΙ Ο ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Δέν είναι σύνηθες σέ ένα πρωτοχρονιάστικο τεύχο νά αναγράφονται άπαισιόδοξοι προοπτικές για τό μέλλον. Καί όμως ή πρόσφατη πολυάνθρωπος και μέ παγκόσμια συμμετοχή σύνοδος στην Κοπεγχάγη για συζητήσεις για τό καιριο πρόβλημα των καιρών μας, τίς κλιματικές αλλαγές και τίς έπιπτώσεις αυτών στην ζωή των ανθρώπων στο προσεχές μέλλον, υπήρξε λόγος ό όποιος έπαυξάνει τίς άνησυχίες για τό τί άναμένει νά βιώσουν οι γενεές των ανθρώπων πού έπονται.

Δέν είναι ή πρώτη φορά πού γίνονται τέτοιου είδους συζητήσεις σέ διεθνές επίπεδο μέ τό ίδιο πάντα περίπου αποτέλεσμα. Οι πλούσιες, οι άναπτυσσόμενες και έν πολλοίς πολυπληθέστερες χώρες μέ τό ύψηλότερο ποσοστό συμμετοχής στην ρύπανση του περιβάλλοντος διστάζουν, άρνοούνται και άναβάλουν νά προσαρμόσουν τίς καταναλωτικές τους συνήθειες, πού συμβάλλουν

σημαντικά στην γένεση του φαινομένου του θερμοκηπίου, προκειμένου νά έπιτευχθεί μία έπιθυμητή και έπιβαλλόμενη ίσορροπία στο φυσικό περιβάλλον.

Μάλιστα χώρες όπως ή Κίνα, οι Ίνδιες και εκείνες της Νοτίου Αμερικής, οι όποτες έπαυξάνουν μέ την σειρά τους τίς δυσμενείς αυτές συνθήκες είναι τό ίδιο άρνητικές μέ τίς Η.Π.Α. στο νά συμμορφωθούν μέ τίς άπαιτήσεις των προγραμμάτων για την σωτηρία του περιβάλλοντος.

Και κατανοεί κανείς την στάση αυτήν, αφού επέτυχαν μετά από δεκαετίες νά ένταχθούν και αυτές στην κατηγορία των τεχνολογικά προηγμένων χωρών, νά άναστείλουν δηλαδή την πορεία τους προς την πολυπόθητη «οικονομική ευημερία» και μάλιστα σέ μία περίοδο οικονομικής ύφέσεως και άνερχομένης σέ μεγάλους άριθμούς άνεργίας.

Και όμως τό θέμα του περιβάλλοντος είναι τό ίδιο σημαντικό και δέν δίνει περιθώρια για μεγάλη περίοδο άναβολής. Δέν είναι θέμα μόνον των κυβερνήσεων, είναι κυρίως θέμα του μέσου ανθρώπου ό όποιος πρέπει νά άπαγκιστρωθεί από την μοναδική του επιδίωξη, ή όποία είναι ή προσωπική του ευημερία και νά άναζητήσει ένα νόημα ζωής πέραν των υλικών άπαιτήσεων. Καί σέ αυτόν τον σκοπόν έχει ουσιαστικό λόγο τό μήνυμα πού περιέχεται στην διδασκαλία της Έκκλησίας του Χριστού. Η Α.Θ.Π., ό Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος πολύ όρθά έχει κατανοήσει την σοβαρότητα του προβλήματος και έχει δραστηριοποιηθεί στον τομέα αυτόν.

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΞΩΚΚΛΗΣΙΑ

Μέτρησα έπτά ξωκκλήσια στό χωριό μου, όλα τριγύρω.
Γιατί τόσα πολλά;
Φυτρώνουν παντοῦ, χωρίς οίκοδομική άδεια
καί τίτλους ιδιοκτησίας. Άνήκουν σέ ὅλους μας.
Κάτασπρα, άπ' τόν λευκό άσβέστη,
—μ' αυτό βάφουν τά ξωκκλήσια—
μοναδικά, μοναχά, καταμεσής τοῦ κάμπου,
στίς κορυφές τῶν λόφων ἥ
κάτω άπό μιá γέρικη βελανιδιά.
Μικρή πορτοῦλα, ξέβαφη άπό ποῦ μπαίνει τόσο φῶς;
μέ κλειδαριά πού δέν σκουριάζει!
πάντοτε άνοιχτά στόν καθένα,
πέτρινα, άπ' τήν παλαιολιθική εποχή, θαρρεῖς
τόσο παληά,
τετράγωνα —ὅπως ἡ λογική—.
Δέν εἶναι τρίκλιτα, οὔτε βασιλικές
οὔτε σταυροειδῆ μετά τρούλου
δέν ἔχουν ἄμβωνα, καί προπαντός δέν ἔχουν δεσποτικό θρόνο,
—δέν τόν χρειάζονται—, τόσο άπλᾶ
ἴσια - ἴσια χωρᾶνε τήν εἰκόνα τῆς Παναγιάς καί τοῦ Ἁγίου τους
δίπλα - δίπλα, στήν ὠραία Πύλη,
γεμάτα έωθινά, αἶνους, δοξαστικά, κοντάκια, δοξολογίες
χερουβικά, κοινωνικά, παρακλήσεις, πολύ «Κύριε ἐλέησον»,
καί πολλά δάκρυα εύγνωμοσύνης, αλλά καί ανθρώπινου πόνου,
έξωκκλήσια πού ανήκουν στήν καρδιά τῆς καρδιάς μας.

Ε. ΝΥΣΤΕΡΗΣ

Η ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Τά παρακάτω 3 άρθρα είναι παρμένα από αντίστοιχα δημοσιεύματα σε ήμερες-σιες Ἀθηναϊκές ἐφημερίδες καί νομίζω πώς ἀξίζουν τή προσοχή μας:

1. «Σπασμένα τύμπανα από τήν ἔκρηξη τῶν ντεσιμπέλ»

Ἦρθε ἡ ὥρα τό ρόκ ἐντ ρόλ νά χαμηλώσει τούς τόνους. Δέν πάει, ἐξ ἄλλου, πολὺς καιρὸς ἀπὸ τότε πού ὁ Πίτ Τάουνσεντ ζήτησε συγγνώμη ἀπὸ τοὺς θεατές - ἀκροατές πού ἔφρευαν ἀπὸ τίς συναυλίες τοῦ συγκροτήματος τῶν Who μέ τὰ αὐτιά τους νά αἰμορραγοῦν. Καί μπορεῖ τὰ θορυβώδη γκρουπ νά ὑπάρχουν καί νά ἐπιβιώνουν ἀπὸ τή γέννηση τοῦ ρόκ ἐντ ρόλ, ἀλλ' ἀπ' ὅτι φαίνεται πολὺ σύντομα θά χρειαστεῖ ν' ἀλλάξουν οἱ κανόνες. Πρόσφατα τό περιοδικό NME δημοσίευσε τή λίστα μέ τὰ 20 πιό θορυβώδη τραγούδια πού κυκλοφόρησαν ποτέ. Φανταστεῖτε ἓνα τραγούδι διάρκειας τεσσάρων λεπτῶν πού ἀκούγεται ζωντανά, παίζεται ἐκκωφαντικά δυνατά, μιά ἐπαναλαμβανόμενη νότα πού ἐκρήγνυται καί «κολλάει» μέ κρεσέντο διάθεση γιά ἐπὶ πλέον εἴκοσι λεπτά. Δέν εἶναι ν' ἀπορεῖ κανεῖς πού ἀρκετά μέλη συγκροτημάτων πάσχουν ἀπὸ σοβαρότατες ἀσθένειες στά αὐτιά τους, μπαينوβαίνουν σέ σκηνή καί στούντιο μέ σπασμένα τύμπανα. Καί καλὰ ἐκεῖνοι πού κάνουν μπίζνες καί μοιάζουν νά τό διασκεδάζουν. Οἱ ὑπόλοιποι τί φταῖνε; Καί κυρίως οἱ νεαροί, οἱ ὅποιοι γεμάτοι ἐνθουσιασμό καί

χαρὰ πηγαίνουν σέ μιά συναυλία καί κινδυνεύουν σοβαρά νά ὑποστοῦν μόνιμες βλάβες στά τύμπανα τῶν αὐτιῶν τους, ἀφοῦ στίς περισσότερες περιπτώσεις φεύγοντας ἀπὸ τέτοιες θορυβώδεις συναυλίες, ἔχουν πάρει μαζί τους κι ἓνα βουιτό πού τοὺς ἀκολουθεῖ γιά κά-ποιο, τουλάχιστον μικρό, χρονικό διάστημα. Τό καινούργιο, καί θετικό, στοιχεῖο στήν ἱστορία εἶναι ὅτι ἓνα τέτοιο συγκρότημα ζήτησε ἀπὸ μιά ἐταιρεία κατασκευῆς ὠτασπιδῶν νά βοηθήσουν... Νά δίνουν, δηλαδή, ὠτασπίδες σέ κάθε τους ἐμφάνιση. Σάν μιά εὐγενική προσφορά στοὺς θαυμαστές τους! Τό συγκεκριμένο γκρουπ ἔχει καταστρέψει πολλὰ τύμπανα τὰ τελευταῖα 25 χρόνια...

Ὅλοι, τουλάχιστον ἔτσι διατείνονται τώρα, μετανιώνουν πού δέν εἶχαν πάρει τὰ μέτρα τους. Εἶναι συνηθισμένο πλέον τό φαινόμενο νά πραγματοποιοῦνται συναυλίες καί νά ξεπερνοῦν οἱ μουσικοὶ τῶν συγκροτημάτων τὰ ἐπιτρεπτά ὅρια, τό ὄριο ἀσφαλείας. Ὡς σημειωθεῖ, πώς τό ἀνώτερο ἐπιτρεπτό ὄριο εἶναι στά 85 ντεσιμπέλ. Τά 115 ντεσιμπέλ, δημιουργοῦν ἀνεπανόρθωτες βλάβες ἀκόμα καί σέ ἐκθεση διάρκειας 30 δευτερολέπτων. Καί νά σκεφτεῖ κανεῖς, πώς ἀρκετά συγκροτήματα, ὅπως οἱ Manowar, σέ ζωντανές συναυλίες, φθάνουν ὡς καί τὰ 139 ντεσιμπέλ(!)...

Τό ἐρώτημα πολλῶν εἶναι γιατί δέν κάνουν κάτι δραστικό οἱ διοργανωτές;

Γιατί δέν κατεβάζουν άπλως τήν ένταση; Ή άπάντηση είναι ότι ό θόρυβος άποτελεί κομμάτι τής έμπειρίας μιάς τέτοιας συναυλίας. Τά συγκροτήματα πού θεωρούνται άπίστευτα θορυβώδη έχουν χτίσει τόν μύθο τους γύρω άπ' αυτό. Μαζί μέ τά κύματα του ήχου. Τίς δονήσεις πού νοιώθουν. Ή μουσική δέ φθάνει μόνο στ' αυτιά, αλλά και στό στήθος και στά έντερα, τό σωμα βιώνει και καταγράφει. Τό 2030 ύπολογίζεται ότι 87 έκατομμύρια Άμερικανοί θ' άντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα βαρηκοΐας. Δυστυχώς, όλα σήμερα είναι πιο δυνατά άπ' ότι στό παρελθόν: τά τηλέφωνα χτυπούν πιο δυνατά, οι ταινίες ακούγονται πιο δυνατά, οι κόρνες των αυτοκινήτων είναι πιο ήχηρές, οι φωνές, ακόμη και τά έργα στους δρόμους έχουν άνεβάσει τήν ένταση. Όλες αυτές οι ήχητικές έντάσεις, μέ κορύφωση βέβαια τίς θορυβώδεις συναυλίες, δέν δημιουργούν μόνον άπώλεια τής ακοής μας, αλλά, όπως έχουν δείξει έρευνες σέ διεθνές επίπεδο, δημιουργούν και ψυχικές διαταραχές. Άς κατεβάσουμε λοιπόν, όσο μπορούμε κι όπου μπορούμε, τά ντεσιμπέλ πού μάς περιβάλλουν.

2. «Ή μουσική ενάντια στή φτώχεια και τή βία»

Ήταν λίγο μετά τό Πάσχα όταν ένα δημοσίευμα καναδέζικης έφημερίδας είχε ως τίτλο σέ κάποιο άρθρο «Καθηγητής διδάσκει τήν κοινωνική αλλαγή μέσω τής μουσικής». Διαβάζοντας τό άρθρο, συνειδητοποίησα πώς τό ρεπορτάζ άναφερόταν στόν «δικό μας» συνθέτη και καθηγητή του Πανεπιστημίου του Τορόντο, Χρήστο Χατζή.

«Ή μουσική είναι δύναμη» ύποστηρίζει σέ μία συνέντευξή του στο «Βήμα τής Κυριακής». «Κάποια στιγμή πέρνεις, τό 2008, μου άνέθεσε τό θερινό Φεστιβάλ Μουσικής του Τορόντο νά συνθέσω ένα νέο έργο υπό τόν τίτλο «Στή φωτιά τής σύγκρουσης» πού ήταν και τό θέμα τής διοργάνωσης. Όσπόσο ή ιδέα τής σύνθεσης ως εργαλείου κοινωνικής αλλαγής μέ άπασχολούσε από τά πρώτα μου κιόλας βήματα και ιδιαίτερα από τό 1980 και μετά. Τό θέμα του έργου είναι ή ένοπλη βία και ή ψυχολογική άλλοτρίωση στίς μεγάλες πόλεις τής Βορείου Άμερικής, αλλά τώρα είναι ένα φαινόμενο πού έχει εξαπλωθεί σχεδόν σέ κάθε χώρα του πλανήτη μας. Τό θέμα μέ άπασχολούσε από καιρό: ως άνθρωπο, ως συνθέτη, ως πατέρα. Κάποια στιγμή, και κατά τή διάρκεια τής σύνθεσης του έργου, μέ επισκέφθηκε στήν ιστοσελίδα μου στο MySpace ένας μουσικός τής χίπ - χόπ, ό Buggy H., και σχολίασε θετικά τά δείγματα τής δουλειάς μου. Όταν μέ τή σειρά μου επισκέφθηκε τή δική του ιστοσελίδα, βρήκα τή μουσική του γεμάτη έντονα πνευματικά και θρησκευτικά βιώματα και ψυχική δύναμη, κάτι άσυνήθιστο πλέον στόν βιομηχανοποιημένο κόσμο τής χίπ - χόπ. Δέν ήξερα τίποτα άλλον γι' αυτόν. Του ζήτησα ώστόσο, νά μέ βοηθήσει μέ τό project πού μέ άπασχολούσε. Άμέσως μου έστειλε κομμάτια μέ ράπ μουσική πού ήχογράφησε ειδικά γιά έμένα επάνω στή συγκεκριμένη θεματολογία. Ξέρετε τί έμαθα μετά: Ό Buggy H. ήταν μέλος μιάς ένοπλης συμμορίας και πέρασε μερικά χρόνια στή φυλακή όπου κι άποφάσισε ν' αλλάξει ζωή και ν' άφοσιωθεί στή κοινωνική

άλλαγή μέσω των μηνυμάτων του Χριστού. Τώρα λειτουργεί σαν ιεραπόστολος και προσπαθεί να οδηγήσει τους νέους μακριά από τις συμμορίες, σε μια έντιμη ζωή, χρησιμοποιώντας τη μουσική ράπ ως εργαλείο έλξης μακριά από το έγκλημα. "Υστερα απ' αυτό το project διαπίστωσα πως και δύο άλλες πρόσφατες αναθέσεις, τις οποίες είχα ήδη δεχθεί, σχετίζονταν με μουσικούς οργανισμούς που είναι άφιερωμένοι στη κοινωνική αλλαγή. Το City Music Cleveland, μια ορχήστρα κλασικής μουσικής στο κέντρο μιās από τις πλέον αλλοτριωμένες πόλεις των ΗΠΑ, δίνει έκπληκτικές συναυλίες υψηλού επιπέδου, ενώ τελώς δωρεάν, στίς πιο καταπιεσμένες κοινωνικά και οικονομικά περιοχές του Κλίβελαντ, ενώ παράλληλα οργανώνει μουσικά προγράμματα σε σχολεία καθώς και μια Συμφωνική Ορχήστρα Νέων προερχομένων, στην πλειονότητά τους, από φτωχές γειτονίες. Ο άλλος οργανισμός που ανέφερα, είναι η City Opera Vancouver, η οποία είναι επίσης, άφιερωμένη στην κοινωνική αλλαγή μέσω της μουσικής. Η City Opera Vancouver παρουσιάζει συχνά αποσπάσματα από όπερες στο Ίνστιτούτο Insight, στο οποίο υπό υπεύθυνη παρακολούθηση, δίνονται καθαρές βελόνες σε τοξικομανείς προκειμένου να μην χρησιμοποιούν μεταχειρισμένες που βρίσκουν στα πεζοδρόμια. Πρόκειται για δύσκολη έμπειρία όχι μόνο για τους τοξικομανείς αλλά και για τους καλλιτέχνες, οι οποίοι προσπαθούν να μεταδώσουν την θετική δύναμη της μουσικής στο συγκεκριμένο άκροατήριο». Πρόκειται για ιδιαίτερα άξιόλογες και αξιέπαινες προσπάθειες

που αξίζουν να βρουν πολλούς μιμητές σε όλο τον κόσμο.

3. «Μαθήματα μουσικής από φοιτητές σε άδικημένους μαθητές»

Υπάρχουν μαθητές στα Πομακοχώρια που δεν είχαν σχηματίσει ποτέ τις μουσικές νότες και δεν είχαν πιάσει ποτέ στα χέρια τους κάποιο μουσικό όργανο. Υπάρχουν μαθητές σχολείων σε απομακρυσμένες περιοχές ή σε υποβαθμισμένες συνοικίες των αστικών κέντρων που δεν είχαν πρόσβαση στην επίσημη δημόσια μουσική εκπαίδευση, γιατί δεν είχαν ποτέ δάσκαλο μουσικής. Σήμερα, οι περισσότεροι απ' αυτούς τους «άδικημένους» μαθητές, όχι μόνο γνωρίζουν να ξεχωρίζουν τα μεταλλόφωνα, τα έγχορδα, τα κρουστά και τα πνευστά όργανα, αλλά ο κόσμος της μουσικής άλλαξε το ρυθμό της ζωής τους. Κι αυτό χάρη σε ένα πρόγραμμα μουσικής εκπαίδευσης που ξεκίνησε από το Τμήμα των Μουσικών Σπουδών του Άριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, το 2000. Έκατοντάδες μαθητές από 6 συνολικά σχολεία της Ελλάδας και της Κύπρου γνώρισαν ως σήμερα τον κόσμο της μουσικής χάρη στο πρόγραμμα CALM (Community Action in Learning Music - Κοινωνική Δράση στη Μάθηση της Μουσικής). Δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος «Εισαγωγή στη Μουσική Παιδαγωγική» για φοιτητές - μουσικούς με γερό μουσικό υπόβαθρο στο παίξιμο κάποιου οργάνου, οι οποίοι δεν έχουν διδάξει ποτέ μουσική σε τάξη σχολείου, αλλά θέλουν να γίνουν μουσικοεκπαιδευτικοί. Το πρωτοποριακό πρόγραμμα διδασκαλίας εφαρμόζεται κάθε ακαδημαϊκό εξάμηνο από 20-25 τεταρτοετείς

ή πεμπτοετείς φοιτήτριες και φοιτητές. Οί φοιτητές χωρισμένοι σε ομάδες 2-4 ατόμων «υιοθετούν» για ένα ολόκληρο έξάμηνο μία τάξη ενός δημόσιου νηπιαγωγείου, δημοτικού, γυμνασίου ή λυκείου που δεν έχει δάσκαλο μουσικής και διδάσκουν τους μαθητές μία ή δύο φορές την εβδομάδα ανάλογα με την απόσταση κάθε σχολείου από το Πανεπιστήμιο. Τά σχολεία επιλέγουν οι ίδιοι οί φοιτητές με κριτήριο τις οικονομικά φτωχές αστικές και έπαρχιακές περιοχές της Ελλάδας όπου μεγάλος αριθμός των μαθητών παρουσιάζει πολιτισμικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες και δια-

φορές (τοιγγανόπαιδες, πομάκοι, παλιννοστούντες όμογενείς, παιδιά οικονομικών μεταναστών, κ.λπ.). Οί ίδιοι οί φοιτητές αναλαμβάνουν τή μεταφορά 40 περίπου μουσικών όργάνων του ΑΠΘ με τά όποια διδάσκουν τούς μαθητές. Τό έρευνητικό έργο CALM χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από τό ΑΠΘ και συγκεκριμένα τήν έπιτροπή έρευνών. Μέ αυτά τά μαθήματα οί φοιτητές και οί έπιβλέποντες καθηγητές τους, «παραδίδουν»... μαθήματα στο Έπουργείο Έθνικής Παιδείας.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΓΙΑΜΒΡΙΑΣ

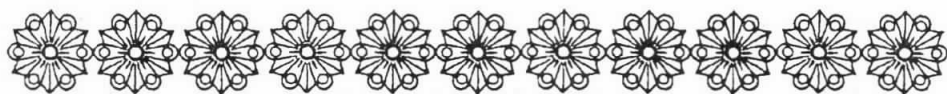
ΔΕΥΤΕ ΙΔΩΜΕΝ ΠΙΣΤΟΙ

Ω Σύ, μέγαλε Άναμενόμενη
του δύστυχου πεσμένου ανθρώπου!
Γιά Σέ ψαλμοί κι ώδες και σίβυλλες,
για Σένα οί θρύλοι κάθε τόπου.
Γιά Σέ ό Δαβίδ τή λύρα ανάκρουσε,
κι ό μεγαλόπνοος Ήσαΐας,
πού διασκελίζοντας τά σύνορα
της Ίουδαίας και της Άσίας,
στης γής τά πέρατα τό κήρυξε,
πώς θεΐο Παιδί για μάς έδόθη,
π' όλοι θά βρούν σ' Αυτό τήν πλήρωση
οί πανανθρώπινοί μας πόθοι.

.....
Κι ήρθες! Δέν ήρθες μ' άστροπέλεκα
και μέ βροντές και καταγίδα.
Ήρθες σάν αύρα, σάν πνοή, σάν φώς,
σάν όρθρινή δροσοσταλίδα.

Ήρθες! Μπροστά σου γονατίζουμε
- Μάγοι φτασμένοι από τά ξένα,
και ταπεινά σε χαιρετίζουμε
τόν Λατρευτό μας και τόν Ένα.

Γ. ΒΕΡΙΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

SAVE MITSOS!

Ἀκόμη καί οἱ πιό σκληροτράχηλοι ἀστυνομικοί, πού ἀσχολοῦνται μέ αὐτή τή μορφή ἐγκλήματος σέ ὅλο τόν κόσμο, ἔχουν κάποτε ἐξοργιστεῖ, συγκινηθεῖ καί δακρύσει. Κάποιοι δέν ἔχουν ἀντέξει νά δοῦν ὡς τό τέλος ὅλο τό ἀποδεικτικό ὀπτικοακουστικό ὕλικό, πού ἐνοχοποιῶσε τοὺς κατηγορουμένους, τοὺς ὁποίους εἶχαν συλλάβει. Καί σίγουρα μιά μυστική βαθιά ἱκανοποίηση γεμίζει τίς ψυχές τους, ὅταν ἡ βαριά πόρτα τῆς φυλακῆς κλείνει πίσω ἀπό κάθε καταδικασμένο παιδόφιλο τοῦ διαδικτύου.

Ὁ περσινός Νοέμβριος ἦταν ἐξαιρετικά ἀποδοτικός γιά τόν ἀνελέητο πόλεμο τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστυνομίας κατά τῆς διαδικτυακῆς παιδικῆς πορνογραφίας καί παιδοφιλίας. Δεκάδες ἦταν οἱ συλλήψεις κατηγορουμένων γιά ἓνα ἀπό τά ἀπεχθέστερα ἐγκλήματα τοῦ κόσμου μας: δύο ἀδελφια ὑδραυλικοί ἀπό τά Χανιά, ἓνας δικηγόρος ἀπό τό Κιλκίς πατέρας δύο παιδιῶν, ἓνας 60χρονος στή Ρόδο, ἓνας νεαρός στήν Τούμπα, ἄλλος στή Λάρισα, ἀλλά καί ἡ ταυτόχρονη σύλληψη 17 ἀτόμων κάθε μορφωτικοῦ καί κοινωνικοοικονομικοῦ ἐπιπέδου σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα στά πλαίσια τῆς πανευρωπαϊκῆς ἐπιχείρησης Charly, τῆς ὁποίας τό πιό φρικιαστικό εὔρημα ἦταν τό βίντεο τοῦ βιασμοῦ καί

τοῦ πνιγμοῦ ἑνός κοριτσιοῦ ἡλικίας 7 ἐτῶν!

Οἱ ἀριθμοί προκαλοῦν σόκ καί δέος! 750.000 παιδόφιλοι παραμονεύουν καθημερινά στό διαδίκτυο καί προσπαθοῦν μέ κάθε τρόπο νά προσελκύσουν στά δίκτυα τοὺς ἀνηλίκους, χωρὶς νά ἀποκαλύπτουν πάντα τήν πραγματικὴ τους ταυτότητα. Περισσότερα ἀπὸ 4 ἐκατομμύρια ἴστοσελίδες ἔχουν ὡς περιεχόμενο τήν παιδική πορνογραφία. Οἱ πιό «φημισμένες» ἀπὸ αὐτές δέχονται καθημερινά 150.000 ἐπισκέπτες! Ἔως 100 χιλιάδες παιδιά ἐκτιμᾶται ὅτι εἶναι θύματα κυκλωμάτων παιδικῆς πορνογραφίας καί πρωταγωνιστοῦν στίς πιό ἀπεχθεῖς κινηματογραφικὲς ταινίες. Ὁ τζίρος αὐτῆς τῆς φρικτῆς βιομηχανίας θεάματος ὑπολογίζεται μεταξὺ 3 καί 20 δισεκατομμυρίων δολλαρίων τό χρόνο!

Αὐτά τά στοιχεῖα εἶναι τά πιό πρόσφατα, πού ἔχει δημοσιεύσει τό ἀρμόδιο γραφεῖο τοῦ ΟΗΕ γιά τήν παιδική πορνεία καί τήν παιδική πορνογραφία. Παράλληλα, ὁ ΟΗΕ ἐπισημαίνει ὅτι οἱ φωτογραφίες καί τά βίντεο τῆς παιδικῆς πορνογραφίας αὐξάνονται μέ ἀπίστευτα γρήγορο ρυθμό καί μέ περιεχόμενο ὀλοένα καί πιό ἄγριο: καθημερινά πάνω ἀπὸ 200 νέες φωτογραφίες παιδιῶν, ἀκόμη καί νηπίων λίγων μηνῶν ἕως 2 ἐτῶν, ἀναρτῶνται στό διαδίκτυο σέ σκηνές ἀπερίγραπτης βαναυσότητος. Μάλιστα ὁ ἀριθμὸς τῶν φωτογραφιῶν

καί τῶν βίντεο, πού ἀπεικονίζουν σοβαρή σεξουαλική κακοποίηση παιδιῶν, κάθε χρόνο εἶναι διπλάσιος ἀπό τόν προηγούμενο!

Ἡ ἐλληνική κοινωνία ὀφείλει πολλά στά Τμήματα Δίωξης Ἡλεκτρονικοῦ Ἐγκλήματος Ἀθῆνας καί Θεσσαλονίκης, καί ιδίως στόν ἐπικεφαλῆς τους Ἀστυνομόμο Μανώλη Σφακιανάκη, ὁ ὁποῖος μέ προσωπική του πρωτοβουλία καί πολλές δυσκολίες ξεκίνησε πρὶν μερικά χρόνια αὐτόν τόν ἀγῶνα. Ἀκόμη ὀφείλουμε πολλά καί σέ ὅσους προσπαθοῦν νά μᾶς εὐαισθητοποιήσουν καί νά μᾶς ἐνημερώσουν γιά τούς κινδύνους, πού ἐγκυμονεῖ τό διαδίκτυο γιά τὰ παιδιά μας.

Ἀξίζει νά δοῦμε ὅλοι τό τελευταῖο τηλεοπτικό σπὸτ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου Ἀσφαλοῦς Διαδικτύου (www.safetrinet.gr) μέ τόν εὐρηματικό τίτλο «Ποῦ εἶναι ὁ Μῆτσος;». Στό www.savemitsos.gr τό μήνυμα εἶναι σαφές: στόν πραγματικό κόσμο θά προστατεύαμε τὰ παιδιά μας ἀπὸ ὑποπτοὺς ἀνθρώπους, ἀπὸ πορνογραφία, βία καί παιδόφιλους. Ἄς τό κάνουμε καί στό διαδίκτυο!

Οἱ γονεῖς θά πρέπει νά δώσουν ιδιαίτερη σημασία στήν ἐνημέρωση τῶν παιδιῶν τους καί νά μιλήσουν σ' αὐτὰ χωρὶς περιστροφές γιά τὰ καλὰ καί τὰ κακὰ τοῦ διαδικτύου. Νά τὰ πληροφορήσουν ὅτι στό διαδίκτυο δέν ἀποκαλύπτεται πάντα μέ εἰλικρίνεια ἡ ταυτότητα τοῦ συνομιλητῆ τους, πού μπορεῖ νά εἶναι ὁ καλύτερος ἢ καί ὁ χειρότερος ἀνθρώπος τοῦ κόσμου. Νά τὰ μάθουν ὅτι δέν πρέπει ποτέ νά δίνουν πληροφορίες γιά τόν ἑαυτό τους καί τήν οἰκογένειά τους. Νά τὰ πείσουν ὅτι

ἂν τυχόν ξεκινήσουν μιά τέτοια ἐπικοινωνία, νά μὴ διστάσουν νά ἐνημερώσουν ἀμέσως τούς γονεῖς τους. Μόνο ὅλοι μαζί θά καταφέρουμε νά συντρίψουμε τὴ λερναία ὕδρα τῆς διαδικτυακῆς παιδοφιλίας!

ΜΑΚΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

Τίς ἡμέρες αὐτές προβάλλεται στοὺς κινηματογράφους ἡ νέα ταινία τοῦ Παντελῆ Βούλγαρη «Ψυχὴ βαθιά», ἡ ὁποία ἀναφέρεται στήν τελευταία περίοδο τοῦ ἐμφυλίου πολέμου στήν Ἑλλάδα. Γιά τὴν ταινία ἐγράφησαν πολλά: ἄλλοι τὴν ἐπαίνεσαν γιά τό ψυχραίμο καί ἀποστασιοποιημένο βλέμμα της, ἄλλοι τὴν ἐπέκριναν γιά ἱστορικές ἀνακρίβειες, ἄλλοι γιά τό μήνυμά της ὅτι γιά τόν ἐμφύλιο εὐθύνοντο μόνον κάποιες ἄλλες χώρες, οἱ ὁποῖες μᾶς ἐνέπλεξαν σέ αὐτὴν τὴν δίνη καί ἄλλοι ὑπεστήριξαν διάφορα ἄλλα. Ὁ δημοσιογράφος, μάλιστα, Νίκος Ξυδάκης σέ ἓνα ἐνδιαφέρον σημείωμά του στήν *Καθημερινή* (1.11.2009) ἐτόνιζε ὅτι ἀριστοῦχοι φοιτητές διαφόρων Σχολῶν δέν μποροῦσαν νά ἐντάξουν ἱστορικῶς - χρονολογικῶς τὴν περίοδο τοῦ ἐμφυλίου τὴν συνέχεαν μέ τόν ἐθνικὸ διχασμὸ ἐπὶ Βενιζέλου καί τὴν τοποθετοῦσαν πρὶν τόν Β' Παγκόσμιον Πόλεμο.

Κι ἄλλη φορά ἀπὸ τούτῃ τὴν στήλη προβληματιζόμαστε γιά τὴν προσέγγισι ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς τέχνης (καί ιδίως τοῦ κινηματογράφου) τῶν διαφόρων ἱστορικῶν θεμάτων. (Μέ ἀφορμὴ τίς ταινίες γιά τόν Μεγάλον Ἀλέξανδρον καί τὴν μάχη τῶν Θερμοπυλῶν). Βεβαίως, δέν ἀναμένει κάποιος ἀπὸ ἓνα σκηνοθετικὴ νά δημιουργήσῃ ἓνα ἱστορικὸ δοκί-

μιο, αλλά από την άλλη πλευρά οι ανακρίβειες και κυρίως οι προκαταλήψεις και έμμονές του λειτουργούν προπαγανδιστικώς. Σέ έπιστημονική μελέτη έχει καταγραφη ότι οι νέοι, ιδίως, θεωρούν ότι αυτά που βλέπουν σέ ταινίες μέ ιστορικό περιεχόμενο, ανταποκρίνονται και στήν αλήθεια⁽¹⁾. Καί έπειδή οι περισσότεροι από τούς θεατές δέν θά μελετήσουν τά σχετικά ιστορικά βιβλία θά μένουν μέ τήν έντύπωσι ότι έτσι έγιναν τά γεγονότα.

Ό κινηματογράφος και εύρύτερα τά μέσα ένημερώσεως πολλές φορές λειτουργούν μέ προπαγανδιστικούς στόχους και για πολλά θέματα⁽²⁾. Είμαι γνωστό ότι και κατά τήν διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και από τίς δύο πλευρές των άντιμαχομένων τά λεγόμενα στρατιωτικά επίκαιρα ήταν προπαγανδιστικά φιλμάκια που έξυμνούσαν τόν ήρωισμό και τίς έπιτυχίες των ήμετέρων.

Τό πρόβλημα μέ τήν ελληνική κινηματογραφική παραγωγή είναι ότι ένω έχομε μία τόσο πλούσια και μακροχρόνιο ιστορία δέν αξιοποιήθηκε σχεδόν καθόλου από τούς Έλληνες δημιουργούς. Άλλες χώρες μέ ιστορία 200 έτών, όπως οι Η.Π.Α., έχουν δημιουργήσει εκατοντάδες ταινίες (άν όχι χιλιάδες) για νά προβάλλουν πτυχές και γεγονότα από τήν τόσο μικρή (από

πλευράς έτών) ιστορία τους. Οι δικοί μας σκηνοθέτες δέν ασχολήθηκαν, έκτός εξαιρέσεων, μέ τούς ιστορικούς θησαυρούς του έθνους μας. Καί μάλιστα οι περισσότεροι από όσους ασχολήθηκαν τό έκαναν για νά προπαγανδίσουν τίς δικές τους πολιτικές και κοσμοθεωρητικές άντιλήψεις και όχι για νά προβάλλουν τά γεγονότα αυτά καθ' έαυτά. Εί- ναι ένδεικτικό ότι δέν ύπάρχει ελληνικής παραγωγής και δημιουργίας ταινία για κορυφαία άναστήματα της ελληνικής ιστορίας του άπωτάτου ή του προσφάτου παρελθόντος. Επί παραδείγματι άναφέρομε ότι προσωπικότητες όπως ο Μέγας Άλέξανδρος, ο Μέγας Κωνσταντίνος, ο Ίουστινιανός, ο Βασίλειος ο Β΄, ο Κωνσταντίνος ο ΙΑ΄ ο Παλαιολόγος, ο Ίωάννης Καποδίστριας, ο στρατηγός Μακρυγιάννης, και τόσοι άλλοι από τούς «μεγάλους Έλληνες» δέν έχουν άποτελέσει τό περιεχόμενο ταινιών μυθοπλασίας προς τό ελληνικό και διεθνές κοινό. Άλλά και σημαντικά γεγονότα, όπως επί παραδείγματι ή μάχη του Μαραθώνος, ή έξάπλωση του Χριστιανισμού στους Σλάβους, ή Άλωσις της Κωνσταντινουπόλεως, ή έπανάσταση του 1821, ή έποποιία του 1940-1941, ή μάχη της Κρήτης, και τόσα άλλα και τόσες πτυχές από αυτά τά σημαντικά γεγονότα δέν άπασχόλησαν τούς Έλληνες δημιουργούς. Τό ίδιο συνέβη και για τά πολιτιστικά μνημεία που κληροδότησαν οι προπάτορές μας σέ όλόκληρο τήν άνθρωπότητα: Παρθενώνα, Άγία Σοφία, αγάλματα, έπη, τραγωδίες και τόσα άλλα. Τίποτα από αυτά δέν στάθηκε ικανό νά έρεθίση δημιουργικώς τήν φαντασία των καλλιτεχνών και νά δημιουργηθούν κινη-

(1) Βλ. Ευάγγελου Κελεσιδη, *Ό κινηματογράφος ως παράγοντας διαμόρφωσης των Ιστορικών Ιδεών των παιδιών*, Θεσσαλονίκη: Γράφημα, 2009.

(2) Βλ. Ignatio Rapomont, *Σιωπηρή προπαγάνδα: Μάζες, τηλεόραση, κινηματογράφος*, Άθήνα: Πόλις, 2001, Marc Ferro, *Κινηματογράφος και Ιστορία*, Άθήνα: Μεταίχμιο, 2002.

ματογραφικές ταινίες με αυτά τὰ θέματα. Ἐξαίρεσι ἀποτελεῖ τό θέμα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου μέ πλῆθος ταινιών, ἰδωμένο, ὅμως, πάντοτε ἀπό τήν πλευρά τῶν ἡττηθέντων καί στενοχωρηθέντων πού ἡ χώρα μας δέν μετεβλήθη σέ ἐπίγειο (κομμουνιστικό) παράδεισο, ὅπως ἄλλες χώρες τῶν Βαλκανίων καί τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

Γνωρίζομε ὅλοι μας, ὅτι ὁ κινηματογράφος λειτουργεῖ περισσότερο μέ οἰκονομικά – ἐμπορικά κριτήρια καί ὀλιγώτερο ὡς θεράπων τῆς τέχνης καί τοῦ πολιτισμοῦ. Γι' αὐτό καί ἀποφεύγονται τέτοιες παραγωγές, οἱ ὁποῖες θεωροῦνται ἀντιεμπορικές. θεωροῦμε, ὅμως, ὅτι

ὁ ἱστορικός πλοῦτος τοῦ γένους μας εἶναι ἀναξιοποίητος καί ὅτι θά ἔπρεπε νά γίνη μία προσπάθεια νά προβληθῇ διεθνῶς. Ἡ χώρα μας ἔχει τό προνόμιο μιᾶς βαριᾶς πολιτιστικῆς βιομηχανίας· τό ζητούμενο εἶναι νά ἀξιοποιηθῇ καί νά ἐξαχθῇ.

Τέλος, ἐνδιαφέρον, θά εἶχε μία συλλογική προσπάθεια καταγραφῆς τοῦ ὑπάρχοντος κινηματογραφικοῦ ὕλικου (ταινίες μυθοπλασίας καί ντοκυμανταίρ) γιά τήν ἱστορία τῶν Ἑλλήνων, ὥστε νά καταστῇ χρήσιμο ἐργαλεῖο στά χέρια τῶν φωτισμένων καί ἐμπνευσμένων ἐκπαιδευτικῶν.

Ι. Κ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

**Ἡ ἐγγραφή νέων συνδρομητῶν εἰς τὰς
« Ἀκτῖνας » εἶναι ἓνα πνευματικό ἔργον,
τό ὁποῖον ἡμποροῦμε νά ἐπιτελέσωμε
ὅλοι, μέ μικράν προσπάθειαν.**

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΥ ΑΣΥΛΟΥ

Ἀγαπητές «Ἀκτῖνες»,

Μέ τά γεγονότα τοῦ περασμένου Δεκεμβρίου καί τίς καταστροφές καί ἐγκληματικές ἐνέργειες τῶν ἀναρχικῶν, ὅπως ὁ σοβαρός τραυματισμός τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀπό ὀρδές ἀναρχικῶν, πού εἰσέβαλαν μέσα στό Ἰδρυμα, καθῶς καί ἡ βίαιη ὑποστολή τῆς Ἑλληνικῆς Σημαίας ἀπό τήν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν καί ἡ καύση τῆς καί οἱ πάσης φύσεως καταστροφές καταστημάτων καί λοιπῶν κοινοχρήστων χώρων, τέθηκε καί ἀπάλι πρός συζήτηση τό θέμα τοῦ ἀσύλου.

Εἶδαμε καί ἀκούσαμε στίς τηλεοράσεις, ὀρισμένους Πρυτάνεις καί πολιτικούς, νά ὑπερασπίζονται τό ἄσυλο στά Α.Ε.Ι. τῆς χώρας μας καί ταυτόχρονα νά καταδικάζουν τίς ἐννομες ἐνέργειες τῶν ἀναρχικῶν. Αὕτη ἡ διγλωσσία, μόνο εἰρωνικά σχόλια, ἐκ μέρους τῶν σοβαρῶν ἀνθρώπων, δημιούργησε. Ὅσοι γνωρίζουν καλά τά θέματα αὐτά, καταλαβαίνουν πολύ καλά ὅτι, οἱ λόγοι ὑποστηρίξεως τοῦ ἀσύλου στά Πανεπιστήμια εἶναι καθαρῶς κομματικοί! Οἱ κομματικές συναλλαγές, πρό καί κατά τίς Πρυτανικές ἐκλογές, εἶναι, σέ ὅλους

ὄσους ἔχουν ζήσει ἀπό κοντά τό θέμα, γνωστές. Ἐτσι λοιπόν, ὑπεραμύνονται τοῦ θεσμοῦ τοῦ Πανεπιστημιακοῦ ἀσύλου, μέ τήν ἀστήρικτη καί νομικῶς ἀκόμη, (ἴδε σχετ. Ἀναστάσιου Μαρίνου: «Τό Πανεπιστημιακό Ἄσυλο» Ἀνάτυπο ἀπό Ἐπιθεώρηση Δημοσίου καί Διοικητικοῦ Δικαίου, τ. 53, τεῦχος 1ο, 2009) πρόφαση ὅτι, προστατεύεται: «ἡ ἐλεύθερη ἔκφραση καί διακίνηση τῶν ἰδεῶν».

Ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἀντίδρος τοῦ Σ.τ.Ε. Δρ Α. Μαρίνος, τό ἄρθρο 16 παράγρ. 1 τοῦ Συντάγματος, κατοχυρώνει τήν ἀκαδημαϊκή ἐλευθερία καί εἶναι περιττή ἡ διάταξη ἡ σχετική μέ τό ἄσυλο, τοῦ Ν. 3549/2007 (ΦΕΚ 69).

Ἀλλωστε, εἶναι γνωστό σέ ὅλους ὅτι, ἡ διακίνηση τῶν ἰδεῶν εἶναι ἐλεύθερη σέ ὅποιονδήποτε χώρο, χωρίς φόβο καί ἔλεγχο. Οἱ μόνοι πού ἐκμεταλλεύονται τόν θεσμό τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἀσύλου εἶναι οἱ ἀναρχικοί. Πρός τί λοιπόν, νά «κόπτονται» ὀρισμένοι Πρυτάνεις καί πολιτικοί, γιά τή διατήρηση τοῦ ἀσύλου;

Μέ τιμή
Χ. ΓΑΜΒΡΙΑΣ,
Ὁμότιμος Καθηγητής Γεωπονικοῦ
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

**ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΣΤΗΝ ΣΥΝΘΕΤΡΙΑ
ΕΛΕΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ**

Κύριε Διευθυντά,

Στά πλαίσια του έορτασμού για τα Πρωτοκλήτεια, ή Μητρόπολη Πατρών όργάνωσε τή Δευτέρα, 16 Νοεμβρίου στό Δημοτικό Θέατρο, —τό άρχιτεκτονικό κόσμημα του Τσίλλερ— μέ μεγάλη έπιτυχία, μιά ξεχωριστή βραδυά, άφιέρωμα στήν Πατρινή συνθέτρια 'Ελένη Οικονομοπούλου.

Η ύψίφωνος Μάρθα 'Αράπη, ό βαρύτονος Τάσος 'Αποστόλου καί ή 'Εφη 'Αγραφιώτη πού τούς συνόδευσε στό πιάνο, παρουσίασαν άριες από τά 'Ορατόρια τής 'Ελένης Οικονομοπούλου «'Ο Κοινωνικός» σέ ποίηση Γ. Βερίτη, «Θεοφάνεια» σέ ποίηση Ρόδης 'Ερμά, «Πρωτόκλητος» σέ ποίηση Φανής Παπαγεωργίου καί ένορχήστρωση όλων του Κ. Κυδωνιάτη. Μέ ιδιαίτερη συγκίνηση ακούστηκαν μεταξύ των άλλων καί οι άριες: Ποιός Νούς Χωρεΐ, 'Ιδού ό υιός μου, Θά κοινωνήσω μέ τούς 'Εντεκα, 'Ιδού βαδίζω κ.τ.λ.

Τό σημαντικό στήν πορεία τής Οικονομοπούλου, είναι άκριβώς ότι παρήγαγε έργο ιδιαιτέρως σημαντικό για τήν πρόθεση πού ύπηρετεί άξιοπρόσεκτο για τήν έκταση, τήν ποιότητα καί τήν έμβέλεια του, ένδιαφέρον για τήν εκτίμηση του πολιτιστικού πλαισίου στό όποιο άνεπτύχθη.

**Μετά τιμής
ΕΥΔΟΚΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ**

Κύριε Διευθυντά,

Στίς 31 'Οκτωβρίου 2009 είχαμε τήν «Παγκόσμια 'Ημέρα 'Αποταμιεύσεως» καί τό χρυσό μετάλλιο του μυρμηγκιού ταιριάζει άπόλυτα στό Κρατικό Συνταξιοδοτικό Ταμείο τής Νορβηγίας, τό γνωστό καί ως Πετρελαϊκό Ταμείο. Πολλές χώρες άντλούν πετρέλαιο, αλλά μόνο ή Νορβηγία τό «διυλίζει» άποτελεσματικά σέ κοινωνικό έργο για τούς πολίτες της.

Έκτός από τίς γνωστές, σκανδιναβικού έπιπέδου, παροχές προνοίας, διαθέτει από τό 1990, κι έναν «κουμπαρά» - μαμούθ, για τό μέλλον των πολιτών της. Τό «Ταμείο» αυτό έχει σήμερα 305 δισ. ευρώ, δηλαδή 63.000 ευρώ για κάθε Νορβηγό, καί προέρχονται από τό πλεόνασμα των κερδών των κρατικών εταιρειών πετρελαίου καί από ένα μέρος των φόρων από τίς ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Έχει άρκετό άπόθεμα, ώστε νά στηρίξει γενεές Νορβηγών για δεκαετίες, ακόμη καί μετά τήν εξάντληση των κοιτασμάτων πετρελαίου στήν Βόρεια Θάλασσα. Τό περιεχόμενό του είναι τόσο μεγάλο, πού δημιούργησε... πονοκεφάλους στους διαχειριστές του. Τό 1998 αποφασίσθηκε, ότι τό 40% θά επενδύεται σέ μετοχές στά διεθνή χρηματιστήρια. Τό 2007 τό ποσό αυτό άνέβηκε στό 60%. Σήμερα είναι τό δεύτερο μεγαλύτερο κρατικό επενδυτικό κεφάλαιο καί κατέχει τό 1% των είσηγμένων μετοχών όλου του κόσμου!

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα των διαχειριστών του «Ταμείου» είναι η ήθικη επιλογή των μετοχών. Τήν τελευταία πενταετία συστήθηκε το «Ηθικό Συμβούλιο», που ελέγχει τήν συμπεριφορά των εταιρειών και «τιμωρεί» με απόσυρση του επενδυτικού κεφαλαίου από εκείνες που δραστηριοποιούνται σε πυρηνικά και όπλα, καταστροφής του περιβάλλοντος, άκομη και παραβίαση της εργατικής νομοθεσίας. Έχουν αποσυρθεί κατά καιρούς επενδύσεις εκατομμυρίων από μεγάλες βιομηχανίες, ό-

πως είναι η Μπόιγκ ή Λούχιντ κ.λπ. Όταν ο Νορβηγικός Τύπος αποκαλύπτει κάποια «άνήθικη» εταιρεία, τα μέλη του «Ηθικού Συμβουλίου» τήν ελέγχουν.

Τό «Ταμείο» αυτό προσανατολίζεται σε «πράσινες» επενδύσεις, σύμφωνα με τήν απόφαση των υπευθύνων να ελέγξουν κάθε μία από τις 8.000 εταιρείες, στίς όποιες έχει επενδύσεις, για τό πώς διαχειρίζονται αυτές τούς υδάτινους πόρους.

Μέ εξαιρετική τιμή
ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΘΩΣ

«ΑΚΤΙΝΕΣ». Μηνιαῖον περιοδικόν. Κυκλοφορεῖ τήν 1ην ἐκάστου μηνός. Ἰδιοκτῆτης: «Χριστιανική Ἐνωσις Ἀκτίνες», ὁδός Καρύτση 14, 105 61 Ἀθήναι, Τηλ. 210.32.35.023. Ἐκδότης καί Διευθυντής Συντάξεως: Γεώργιος Δ. Ἰατρίδης, Παρθενῶνος 26, 117 42 Ἀθήναι. Ὑπεύθυνη Τυπογραφείου: Μαρία Κ. Τσινταράκη, Γαμβέττα 12, 106 77 Ἀθήναι, Τηλ. 210.38.05.816. Τιμή τεύχους ΕΥΡΩ 1,50. Ἐτήσια συνδρομή, Ἑσωτερικοῦ ΕΥΡΩ 15, Ἐξωτερικοῦ ΕΥΡΩ 30. Ἡ Ἐπιτροπή ἐπιφυλάσσει εἰς ἑαυτήν τό δικαίωμα νά μή δημοσιεύῃ ἢ νά συντέμνῃ κατά τήν κρίσιν της οἰονδήποτε χειρόγραφον. Χειρόγραφα δημοσιευόμενα ἢ μή, δέν ἐπιστρέφονται. Ἀναγγελίαι ἐντύπων ἐν γένει καί βιβλιοκρισίαι δέν δημοσιεύονται. www.xee.gr. ΚΩΔΙΚΟΣ 1692.

Τόπος ἐκδόσεως Ἀθήναι, Ἰανουάριος 2010

**Ἀπό τό βιβλίον
τοῦ Καθηγητοῦ Ἀλεξάνδρου Ν. Τσιριντάνη
Ἐκδόσεις «Συζήτησις»**

«Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες», σελ. 120, 128

«Ἀλλά τί εἶναι πρόοδος;... Στό ἐρώτημα αὐτό δόθηκε ἡ πιό ἀπλή ἀπάντησις: Πρόοδος θά πεῖ τό νεώτερο. Κάθε τι τό νεώτερο, διότι εἶναι νεώτερο, εἶναι πρόοδος. Ἔτσι ἐφθάσαμε σ' ἐκεῖνο πού ἄλλοτε ὠνόμασα εἰδωλολατρία τοῦ χρόνου. Λατρεύομε τό χρονικά νεώτερο, σάν ἀξιολογικά ἀνώτερο. Καί ὅταν λέμε νά χτίσωμε τό νεώτερο ἐννοοῦμε νά γκρεμίσωμε τό παλαιό χωρίς νά ἐρευνοῦμε (αὐτό θά πεῖ εἰδωλολατρία τοῦ χρόνου) ἂν τό χρονικά νεώτερο εἶναι καί στ' ἀλήθεια ἀξιολογικά καλύτερο ἀπό τό παλαιό πού θά γκρεμίσωμε. Ἔτσι ἡ πρόοδος ταυτίσθηκε μέ τό γκρέμισμα, μέ τήν ἄρνησι τῶν ἀξιῶν πού τό παρελθόν μᾶς εἶχε παραδώσει...».

«.....»

«Πολιτισμός ὑπάρχει ὅταν σέ μιά κοινωνία μιᾷ ἡ ἔννοια τοῦ ἱεροῦ. Ὅταν ὅμως θεωροῦμε τήν ἔννοια τοῦ ἱεροῦ ξεπερασμένη, τότε ξεπερασμένο θεωροῦμε καί τόν πολιτισμό, ἔστω καί ἂν τήν βαρβαρότητα πού ἔρχεται στή θέση του τήν ὀνομάσωμε «μοντέρνο πολιτισμό»...».

«.....»

«Ἡ ἐλληνική πορεία μέ ἐπίγνωσι συνίσταται στήν πορεία τῶν σημερινῶν καλῶν Ἑλλήνων ἀπο τήν ἄπραγι καλωσύνη καί τήν ἄκαρπη πίστι, στόν ἱερόν ἀγῶνα γιά νά μή χάσει τό ἔθνος τήν ἐπαφή του μέ τίς αἰώνιες ἀξίες.

«.....»

Δέν γίνεται ὁ ἀγῶνας αὐτός; Τότε, γιά νά θυμηθοῦμε τόν Δάντη, «ἀφῆστε κάθε ἐλπίδα». Γίνεται, ὁ ἀγῶνας αὐτός ἔστω καί ἀπό λίγους; Τότε μήν ἀμφιβάλλετε γιά τή νίκη. Ὁ ἀγῶνας αὐτός εἶναι κι ὅλας νίκη»!

Ἄλ. Ν. Τσιριντάνη

● ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΟΡΕΙΑ ΜΕ ΕΠΙΓΝΩΣΗ
(Χριστιανική θεώρησης τοῦ κόσμου καί τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς)

● KNOWING WHERE WE ARE GOING
(Ἀγγλική μετάφρασις)

● SAVOIR OÙ NOUS ALLONS
(Γαλλική μετάφρασις)

● ΕΜΕΙΣ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ
(Γιά μιὰ Ἑλληνική πορεία μέ ἐπίγνωση)

● ΓΙΑ ΝΑ ΕΠΙΖΗΣΗ Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

● ΓΙΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΙΑΤΑ

Η ΠΙΣΤΙΣ ΩΣ ΒΙΩΜΑ:

● Β' ΤΟΜΟΣ
(Ἵ ἄρτιος ἄνθρωπος - Ἵ εἰλικρίνεια - Ἵ ἠθικός κανὼν)

● Γ' ΤΟΜΟΣ
(Ἵ ἀγάπη - Ἵ ἐσωτερική εἰρήνη καί χαρά - Ἵ προσευχή)

● Δ' ΤΟΜΟΣ (Ἵ αὐτοκριτική - Ἵ ἐσωτερική στροφή)

● Ε' ΤΟΜΟΣ
(Ἵ ἀξία ἅγιο στή ζωή - Ἵ ἀπό τῶν ἀστερισμῶ τῶν ἀρετῶν)

● ΣΤ' ΤΟΜΟΣ
(Χαρούμενο Μήνυμα - Ἵ Ἀνάστασις - Ἵ Ἀθανασία - Αἰωνιότης)

● Η' ΤΟΜΟΣ
(Ἵ ἀναγκαιότητα τοῦ ἀγῶνα - Ἵ σπουδαιότητα τῆς θυσίας)

● Θ' ΤΟΜΟΣ (Προβλήματα τῆς πίστεως)

● Ι' ΤΟΜΟΣ (Γιά τήν Ἵ Ἁγία Γραφή καί τήν ἀξιοπιστία της)

Ο ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ

(Ἵ Ἀρθρα, Λόγοι, Εἰσηγήσεις)

● Β' ΤΟΜΟΣ (Ἵ ἀγωνιστικός ἀνθρωπισμός: ἐφαρμογές)

● Γ' ΤΟΜΟΣ (Ἵ ἀγωνιστικός ἀνθρωπισμός:
Τό αἶτημα καί τό μήνυμα - Ἵ Ἀνθρωπιστικός φεμινισμός)

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ - ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ:

α) Μεμονωμένοι τόμοι (1960-1977)

β) Εὑρετήρια

Τά βιβλία διατίθενται στά Γραφεῖα
τῆς «Συζητήσεως» Λυκαβητοῦ 11, 10672 Ἀθήναι
καί στό Βιβλιοπωλεῖον «ΖΩΗ», Καρύτση 14, 10561 Ἀθήναι.